

P. Emilián Soukup O. P.

Ascende superius

P. E m i l i á n S o u k u p O. P.

Ascende superius

Rekolekční promluvy k bohoslovcům kněžského

semináře v Olomouci 1937-1938

V O L O M O U C I L É T A P Á N Ě 1 9 3 8

Růženec a činný život

Před několika desíletími byla napsána zlatá knížka Ackermannova o kněžském růženci, se všech stran ukazující, jak modlitba růžence je spolehlivým vůdcem v kněžských ctnostech a kněžské práci. Bude tedy částí naší letošní společné duchovní práce, ukázat, jak do výchovy kněžského ducha patří vycvičenost v modlitbě růžence.

Kdosi řekl, že práce duchovního musí vykazovati tři vlastnosti. Nejprve musí býti uvědomělá. Právě do práce duchovního zanesly časové proudy mnoho zmatku a matoucích hesel. My nesmíme nikdy zapomínati, že každý náš čin musí býti veden a proniknut nadpřirozenou ideou. Pro samé snahy světa o vyšší úroveň lidstva byl nutný věčný růženec, když Duch svatý musil způsobiti život, smrt a vzkříšení Pána Ježíše, aby lidstvo bylo vzkříšeno z úpadku smrtelného; modlitba růžence ukáže nám cesty, na kterých se vyhneme tendencím a situacím, jež jsou nejvyšší nepříznivé milosti, ukáže nám cesty, odpovídající zásadám spásy, jejímiž máme býti nástroji. Žijeme ve víru usilovných snah změnití tvářnost země. A přece Bůh nemůže změnití tvářnost lidstva proti svému věčnému plánu, nemůže žádati od lidí než tytéž ctnosti, které žádal Ježíš, když se počal z Ducha svatého, když byl ukřižován a vstoupil do nebe. Co tehdy bylo záchranou lidstva a lidské duše, jest i dnes. Staré ctnosti jsou dosud jediné platné ctnosti, moderní kultura nedovedla vymysleti žádnou novou k těm 49, které sestavil svatý Tomáš Akvinský. A proto pro svou práci musíme věděti, že nesmíme chtít nic jiného, než vésti duše k těmto ctnostem. Tu přichází růženec a čím častěji se jej modlíme, tím častěji a po-

drobněji nám připomíná toto jediné potřebné, učí nás hledati cesty a ve světle modlitby stále podrobněji chápati, co vlastně máme dělati, co je náš jediný stavovský úkol. Kdybychom nevyčetli z růžencových tajemství než jen tuto otázku ke svým pracím každého dne, otázku, kterou svatý Vincenc z Pauly žil: *Quid ad haec Christus?* uslyšeli bychom též odpověď, která je na každý den dostatečná, aby jej učinila dnem nadpřirozeným: Duch svatý musí zastíniti tvé dílo, ono musí vždy býti dílo služebníka Božího, hořícího láskou k duším, aby se v nich mohl naroditi Pán Ježíš, aby žil a rostl v jeho srdci i v srdcích jím vedených; aby tvůj život byl dílo spojené s obětním oltářem na počátku i na konci, aby ti bylo smutno v odloučenosti myšlenek od Pána Ježíše. Dostačilo by to, ale nezůstane to jen při tom, protože růženec jest pro vycvičeného opravdová modlitba osvětná a očištná a sjednocující s Boží moudrostí.

Der Rosenkranz ist also eine Lichtquelle für jede Arbeit des geistlichen Lebens und für die ganze Arbeit eines Geistlichen. Seine Geheimnisse lehren uns das Übernatürliche einzuschätzen als das einzig würdige Ziel unseres Strebens und als die einzig mögliche Begründung unserer Arbeit. Dann weist unsere Tätigkeit die erste Bedingung auf, sie ist eine zielbewusst aufgeklärte Arbeit im übernatürlichen Sinne. Dann ist kein weiter Weg mehr zur Verwirklichung der zweiten Forderung für eine echte geistliche Arbeit; dass sie nämlich eine furchtlose, mutige Arbeit sei. Leicht wird man mutlos vor einer grossen Aufgabe, oder wenn ein grosses Leid das Herz bedrängt. Was Ihnen kein noch so geistvolles Buch geben kann, das bietet Ihnen das betrachtende Rosenkranzgebet durch das Walten des göttlichen Geistes in ihm. Es sind gewiss keine schwierigeren Aufgaben, und scheinbar weniger aussichtsvolle Aufgaben denkbar, als die Arbeit des Gottmenschen gegen eine tausendjährige Herrschaft der Sünde und gegen eine felsenharte Herzensverstockung. Und die Mitarbeit der Gottesmutter an dieser Aufgabe hat

auch ihren Anteil an ihrer Wucht. Wenn wir dann vor unseren Aufgaben meinen möchten, wir hätten es doch zu schwer, flüstern uns die Rosenkranzgeheimnisse zu: Der Herr ist mit dir wie er es in diesem Geheimnisse war. Selig bist du in deinem Glauben. Opfere dem Herrn dein Gold und deine Myrrhe. Biete dich ihm an vor seinem Altare zu einem Leben, das nur ihm gehört. Dann findest du ihn als dein tiefstes Glück und als deinen Sieg. - Wenn du dann in deinem grossen Leid den Rosenkranz betest, schauest du ein heiliges Leid, das den Gottmenschen bis zum Tode gequält hat, und deine Seele wird auch sein Gebet lernen: Wie du willst, mein Vater. Und wenn es mir wie eine Geisselung vorkommt, wie eine Verhöhnung mit spitzen Dornen, wie ein Kalvariengang und wie ein Kalvarientod, ich wil dein Werk vollbringen, mein Gott. In deine Hände empfehle ich mein gemartertes Wesen, damit du mir und den Seelen vergeben mögest. Und die Siege des glorreichen Rosenkranzes werden der Seele den Sinn des Lebens zeigen, dass der Weg zu heiligen Siegen nicht verfehlt werden kann von demjenigen, der in Liebe vereint ist mit dem Auferstandenen, besorgten Heiland, mit dem Heiligen Geist und der Himmelskönigin.

Nebojácnosti dodá naši práci růženec, ukazující soustavně, že není vítězných nepřátel, kde pro nás platí pravdivě: Pán s tebou - Pán, jenž jest vítězem i nad jásající již smrtí. Si tamen compatimur, ut et conglorificemur. Duchovní činnost pak potřebuje svou třetí složku. Musí býti spojena s přesvědčením o zajištěném výsledku. Když nevidíme užitku ani v dálce, přestaneme pracovati a musíme přestat, protože se udělá tma kolem. A pak snadno se jde za bludičkami. In lumine tuo videbimus lumen, můžeme říci svému růženci, když jej bereme do ruky, bychom se upevnili ve svaté naději, ve svaté jistotě, že nadpřirozená a odvážná práce duchovní má neomylně svůj patřičný účinek, že jest boj neomylně vítězný. To byla síla svatého člověčenství Kristova, to

drželo duši jeho svaté Matky ve všech tajemstvích jejich díla, že viděli světle vítězství nade vším na pohled nepřemožitelným. Růženec nám vždy poví, že svatý Duch v nás překoná ducha světa kolem, že se otevrou příbytky nebe, že koruna jest připravena, třeba se nám zdá, že nevidíme nic než smrt a zklamání v budoucnosti. - Kdosi řekl, že modlitba růžence jest jako chvilka oddechu v tiché zahradě. A také stejně je chvilka u svatých pramenů síly, u Ježíše a jeho nejvěrnější spolupracovnice, které bylo dáno významné jméno královny kněžských duší.

Ctihodní pánové, to by byl nástin generálií o významu modlitby růžence. Již to by vždy bylo velkým požehnáním dobře a často pěstované modlitby růžence, kdyby se v nás živé udrželo jen takové základní smýšlení. Později pohlédneme podrobněji do tajů růžence. Pro tu chvíli nám dostačí taková modlitba duše nad růžencem: Pane můj, jako ty pro mě, tak já pro tebe.

Ut sit Deus omnia in omnibus

Ehrwürdige Herren, der Sinn, weil das Ziel, der gesamten Schöpfung, der Sinn des Erlösungswerkes und damit des Menschenlebens ist in diesem Worte enthalten: Ut sit Deus omnia in omnibus. Die Theologie sagt, dass Gott von Anfang an Alles in Allem ist, nämlich per essentiam, praesentiam et potentiam und dass ohne diese seine Gegenwart nichts bestehen könnte. Warum ist es also dem Menschen als Ideal und Pflicht gesetzt worden ut sit Deus omnia in omnibus? Weil es Gott nicht genügen kann, in einem geistbegabten - und herzbegabten Wesen nur so alles in allem zu sein, wie er es einem jeden Vöglein in den Lüften und jeder Lilie des Feldes ist. Auch unserem Geiste und unserem Herzen muss Gott alles in allem sein. Es ist gesagt worden, dass der Mensch mit jedem Atemzuge Gott anbeten soll, und zwar in der doppelten Bedeutung des Wortes bei den Menschen, die Erhabenes und Geliebtes anbeten. Erst das entspricht dem Ideal der Anbetung, weil dann erst der Mensch anbetet, erst dann ist ihm nach seiner Eigenart Gott alles in allem. Erst dann, wenn wir so um Gott wissen, wie der heilige Thomas, als er Gott principium totius esse et gubernationis und finis totius beatitudinis nannte; unser Alles und unser Glück, unser Leben und unser Lebensglück. In diesem Sinne hat der Geist Gottes die Forderung gestellt: Quaerite faciem ejus semper; darum musste Gott sagen: Mihi soli servies; darum ist es voll sachlich zu verstehen, wenn der Gottmensch betet: Vater, ich will, dass die Meinen Anteil haben an unserer Seligkeit, dass unsere Liebe sie erfülle. Das ist dann eine Anbetung im Geiste und in

der Wahrheit, nicht blos eine Anbetung auf Garizim oder Sion. Das ist der Sinn des Menschenlebens und seines Strebens, ein ununterbrochener Ausdruck dieser Anbetung zu werden. Dann ist Gott wirklich Alles in Allem. Dann sehen wir aber leicht ein, wie wir zu Gott stehen müssen, um diesen Sinn unserem Leben zu erhalten: *Sicut oculi ancillae in manibus dominae suae, ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum.*

Adoratio či proskynesis je nejhlubší smysl našeho života, docela tak, jak to praví obě slova: *adorare, ad os manum ponere ad significandam subjectionem et dilectionem.* Na to je třeba, abychom se poněkud vrátili do Starého zákona, abychom totiž měli vždy o svém Bohu mínění nejvyšší. Stalo se z nepochopené kasuistiky, nebo třebaš i z nepochopení Nového zákona, jako zákona lásky, že slabý člověk by si chtěl mysliti svého Boha jako bytost, se kterou lze trochu smlouvati. Musíme však věděti, že Bůh náš je pravá majestas, což jest výraz největší dokonalosti. Čím podrobněji víme o Boží velikosti, nejdokonalejší kráse, o jeho nedotknutelné svatosti, o jeho bezmezné dobrotě, o jeho nepřekonatelné moci, o úžasné vroucnosti jeho lásky a nejhlubším milosrdenství, tím dokonalejší bude naše klanění v pokorné podrobenosti a lásce. Na to potřebujeme dvojího.

Nejprve vyhledávání těchto vznešených pojmů o Bohu. Bylo řečeno, že nejvíce nejvznešenějších myšlenek a pojmů o Bohu má duše, která jest jako živý žaltář. Je to krásná příprava na skutečné klanění Bohu všemi úkony života, když naše četha a modlitba žalmů je vedena oním krásným slovem žalmu: *faciem tuam, Domine, requiram.* V žalmech nalezneme Boha Otce, v Novém zákoně nalezneme to, o čem praví sv. Tomáš, že nejvíce zvroucňuje zbožnou oddanost duše, totiž krásy Božího Syna v jeho díle vykoupení. Nalezneme tam Ducha svatého v jeho mnohotvárném díle touhy posvěcovati, útěchy, síly a lásky.

Vznešené myšlenky o Bohu, které by se mohly stá-

ti jen spekulativními, stanou se činorodými silami posvěcení života v klanění pod vlivem milosti. Uvidíme pak celou vznešenost svého sblížení s Bohem; pochopíme životně, že nejsme pouhá stejnorodá složka, že jsme v lidské společnosti svým posvátným povoláním opravdová elita z elity, podle výroku svatého kněze, pochopíme, že naše zájmy jsou především a nejvíce a jak jen je možné výlučně zájmy Boží, které se zase týkají pro nás jen spásy a božskosti lidských duší. Koho Bůh volá ke kněžství, toho vyzývá, aby se naučil považovati se za vyvoleného z tisíců, za vyvoleného výlučně pro zájmy Boží. To je pak klanění, jaké musí vyznačovati duchovní stav. To je živý žaltář, ve kterém vše, nebesa i země, den i noc, volá: *Ut sit Deus omnia in omnibus.*

A potom za druhé musí se žaltář proměnit v *Canticum*. To je nutný důsledek takového klanění, které hledá vysoké smýšlení o Bohu a o poměru duchovní bytosti k Bohu a k Božím zájmům. Aby ze vznešených myšlenek se staly myšlenky lásky. Aby duše v Bohu a Božích zájmech měla své skutečné potěšení. *Per dies et noctes quaesivi, quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam. Ubi pascas in meridie, ne vagari incipiam post greges . . .* Půjďme za ním již nyní, ne proto, že musíme, nýbrž proto, že ho naše srdce potřebuje pro své štěstí a že jej učiní štěstím ostatních duší teprve tehdy, až bude jejím štěstím. Duše i srdce se naučí spokojeně obětovati, půjde se svatou hrdostí a s jasným štěstím po cestách, na kterých není ani lidské slávy, třeba ani pozemského štěstí. *Inveni eum, quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimitam.*

Ctihodní pánové, to je náš život adorace; a bude životem pravé a cele požehnané adorace, až dojdeme tak daleko, že budeme moci si opakovati otázku i odpověď gethsemanskou: Koho hledáte? Ježíše Nazaretského. Ne abychom jej zrazovali, ne abychom se u něho nudili, ne aby nám ledaco více imponovalo než jen on - nýbrž, aby nám byl *alfa et omega*, počátek a zakončení všeho.

Hledati Boha

Filosofie učí, že *finis est primum in intentione*. Vědomí cíle dá jednotnost, správný směr a účinnost celému dílu. Povíme si tedy nejprve, co bude cílem naší společné práce v tomto roce. To bude cíl, aby vaše duše dobře uviděly nejhlubší stavbu cesty ke kněžství a také cesty kněžského života. Jsou totiž nezbytné základy, které musí býti postaveny již v přípravě na kněžství, protože bez této nejzákladnější vrstvy života se záhy kněžský život stane cestou neschůdnou pro kněze i pro duše. Je to pět slov, v nichž je celá stavba: Hledati Boha, následovati Krista, zkroušenost srdce, odevzdanost, zbožnost. To jsou totiž skutečné předpoklady života, o kterém jsme řekli, že musí býti životem radostné adorace a svaté účinnosti.

I. Nejprve tedy „hledati Boha“. Sv. Benedikt ustanovil pro vstupujícího do řehole rozhodující otázku: *Si revera Deum quaerat*. Smysl otázky jest vyjádřen rozličnými hesly jinými: *ut in omnibus glorificetur Deus; omnia da maiorem Dei gloriam; soli Deo*, a jinak. To je nejzákladnější otázka prvního kroku do přípravy na kněžství a pro celou přípravu i pro celé kněžství, ačkoli se uskutečňuje jinými prostředky, nežli pod oněmi hesly řeholních řádů. Nelze říci, že máme Boha od svátosti křtu, že jej máme skrze posvěcující milost, že jej máme v blaženém společenství svátostném. Neboť v tom všem se Bůh náš k nám sklání, ale není tím ještě řečeno, že jej máme, protože „míti“ jest úkon tak osobitý, že vyžaduje skutečné uchopení, uchopení pak zase vyžaduje hledání. Vždyť právě z toho vyšlo všechno protestantské hledání nového pojmu náboženského života, že viděli

u množství katolíků, i kněží, že mluví „máme Boha“ - a není to na jejich osobitém životě znáti; odtud vyšla řeč o prožívání Boha. A je to myšlenka ve své nejhlubší podstatě velmi správná. Musíme Boha skutečně celou duší uchopiti. A to vyžaduje hledání Boha. Jako celé dílo osobního duchovního růstu, celé dílo výchovy a spásy duší se uskutečňuje hledáním a nalezením ve víře a lásce *živé*, tak v tom celém díle stále musíme k Bohu směřovati činem ducha i srdce, vyhledávati jej jako své světlo, jako předmět své lásky, jako cíl každé jednotlivosti svého díla. Jak to praví žalm: Oculi mei semper ad Dominum; in toto corde meo exquisivi te. Jen kdo sám umí hledati, naučí hledání; jen kdo sám našel, umí ukázati cestu; a ještě: jen tak daleko ukáže cestu, jak sám našel. Dnes již minuly doby, kdy se považoval kněz za vůdce jaksi universálního; dnes i kněžství je uznáváno za vůdcovství specialistické, totiž nad cesty světa ukázati cestu Boží. Lidské duše velmi dobře vycítí, co je řeč naučená a co je řeč ze zkušenosti; a jen tato druhá dělá dojem. Nalezne jen kdo hledá. Svatý Ambrož řekl: „Bůh se vzdaluje od těch, kteří zanedbávají hledati jej.“ Proto takové musí býti první úsilí naší duše: vždy prohloubenější věrou se blížit k Bohu, stále rostoucí láskou a vždy věrnějším plněním jeho vůle jej hledati, abychom jej našli jako své osobní dobro. Podle toho se nejprve měří úspěšnost přípravy na kněžství a kněžský život sám. Také k tomu je napsáno v žalmu: Dominus de caelo prospexit super filios hominum, ut videat, si est intelligens et requirens Deum: Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt.“ Jako nejdražší kov nemá významu u hodinek, neukazují-li správný čas, tak ten, jehož povoláním je prorokovo „Custos, quid de nocte?“, stává se neužitečným, nehledá-li stále osobně a osobitě Boha prohlubováním víry a rozněcováním svaté lásky ve svém srdci. Nesměruje k cíli, jehož dosažení má věnovati všechen přítomný i budoucí čas svého života, ať je rámeček tohoto hledání jakýkoliv, jestliže neusiluje viděti Boha ve všem, milovati

Boha ve všem, nejen v duchovní četbě a u oltáře, nýbrž učití se viděti a milovati Boha i ve studiu, v každé práci, v každé podrobnosti pořádku, jemuž je poddán, v každém svém duchovním bratru i v každém člověku, ať je mu milý nebo mu ukládá těžké zkoušky. Tak již od začátku zabrání onomu těžkému nebezpečí, před nímž varuje kniha moudrosti, nebezpečí připoutávání duše ke „kouzlům nicotnosti“. Duši hledající takto Boha neuchvátí žádná nicotnost, žádná nicotnost nebude se moci přetvařovati a vydávati se za věc veliké důležitosti. Bude zníti v duši jako nejkrásnější vítězný zpěv slovo epištoly Judovy: Imperet tibi Deus!

2. Die tiefste Grundlage unseres Lebens als geistlicher Menschen muss dieses sein: Gott suchen, um ihn zu ergreifen, damit an uns das Wort des Propheten nicht zur traurigen Wahrheit werde, dass der Mensch dem Zauber der Nichtigkeiten zum Opfer gefallen ist. Dann müssen wir *Gott ausschliesslich suchen*. Der heilige Bernhard schreibt: „Sublimis est philosophia, nosse Jesum.“ Es könnte dieses Gott ausschliesslich suchen auch eine viel zu hohe Weisheit scheinen, besonders wenn betont wird, dass ein Diöcesantheologe und ein Diöcesanpriester nicht die Verpflichtungen hat, welche der heilige Abt an jener Stelle im Sinne hat. Und doch muss diese sublimis theologia als Ideal auch Ihnen vorschweben. Ein Diöcesantheologe und - Priester ist wohl nicht verpflichtet mit denselben Mitteln wie ein Ordensmann nach der vollkommenen Liebe zu streben; aber ebenso ist es wahr, dass erst mit diesem Streben und mit diesem ausschliesslichen Gottsuchen von Ihnen eine ganze Arbeit geleistet wird. Je ausschliesslicher dieses Gottsuchen ist, desto reiner und ergiebiger ist die Arbeit an der Seele und für die Seelen, desto reifer wird die Seele und die frucht ihrer Arbeit.

Dieses ausschliessliche Gottsuchen hat seine erste und seine höchste Stufe. Die erste Stufe ist mehr negativ. Es ist eine gewisse Ausgeglichenheit der Seele, welche nur Gott zu ergreifen sucht, vor allem und

in allem sein Wohlgefallen erstrebt, ohne Rücksicht auf die Tröstungen des eigenen Geistes und Herzens. Gott um Gottes willen allein in allem suchen, nicht seine Tröstungen und Gnaden, das ist gewiss eine grosse Gnade, die nicht vielen gegeben ist. Eine jede Seele kann jedoch die erste Stufe erreichen, indem sie die lebendige Verbindung mit Gott sucht und sich an nichts als ihren Trost klammert, indem sie nichts als den Mittelpunkt ihres Lebens festhält, was nicht Gott ist oder nicht Gottes Wohlgefallen dient. Weil wir uns dem Stande der Diener Gottes geweiht haben, müssen wir eine gewisse heilige Gleichgültigkeit uns aneignen zu allem, was unser menschliches Wesen erfreut oder betrübt. Denn sonst wäre es so, als ob wir Gott sagen würden, dass wir bei ihm nicht alles finden, was zu unserem Glück nötig ist. Es gibt keine magischen Formeln zur Erlangung der Geistesfreude. Und doch gibt es ein Versprechen Gottes, das diesen Ausgeglichenen gegeben ist: *Gustate et videte, quam suavis est Dominus*. Suchet Gott auszukosten und ihr werdet in ihm euer Glück finden. Wenn die Seele und das Herz eifrig anderswo sucht, kann dieses Versprechen sich nicht verwirklichen. Wo aber die Seele nicht *ihre* Freude sucht, sondern die Freude Gottes, die innigste Vereinigung mit Gott und seinen Interessen dort wird ihr auch die tiefste Geistesfreude zuteil. - Die höchste Stufe ist in dem Spruche des Heiligen von Assisi gegeben: *Deus meus et omnia*; und mit dem Apostelworte: *Omnia arbitratus sum detrimentum, ut Christum lucrifaciam*. Zwischen diesen beiden Stufen können wir mit Sicherheit den Zustand unserer Seele kontrollieren, ob und wie sie ausschliesslich Gott sucht. Das ist eine bewährte Regel: Wenn wir uns der Empfindung hingeben, dass wir nicht glücklich sind, solange wir das oder jenes nicht erreicht haben, was nicht Gott und sein Interesse an den Seelen ist, ist das ein sicherer Beweis, dass wir noch nicht gelernt haben die ideale Weise des Gottsuchens, dass unser Wesen noch nicht genügend vorbereitet ist für die

gottgewünschte Art der Arbeit in Weinberge des Herrn. Es ist ein sicherer Beweis, dass wir noch nicht das ganze Glück erfasst haben, das im weiteren Versprechen Gottes gegeben ist: *Ego ero merces tua magna nimis*: nicht nur magna, sondern magna nimis, ein Trost und Glück, über alles Glück der Welt. Der Apostel Philippus sagte: *Domine, ostende nobis Patrem et sufficit nobis*. Das war ein echtes Priesterwort, gesprochen aus der ersten Erfahrung; und das soll auch unsere Erfahrung werden aus dem ausschliesslichen Gottsuchen.

Ehrwürdige Herren, das ist gewiss keine Klosterweisheit, sondern das ist die Sprache eines jeden heiligmässigen Priesters, der die Heiligkeit seiner Aufgabe erfasst hat. Es ist gewiss keine mönchische Übertreibung, sondern die Sprache einer klarzutageliegenden Erfahrung, dass alle wirklichen, das heisst alle dauerhaften Erfolge der Seelsorge und der Sorge um die eigene Seele mit diesem und erst mit diesem „*sufficit nobis*“ gegeben sind. Und auch das ist eine einwandfreie Erfahrung, dass alle kurzatmigen Erfolge und alle Misserfolge und alle Katastrophen im religiösen Leben dort ihren Ursprung haben, wo die gottberufenen Hüter der Seelen meinten, es liege sehr viel daran, wie man Gott behilflich ist durch menschliche Mittel, mit Hintansetzung des ausschliesslichen Gottsuchens. *Cetera omnia adjicientur vobis*. Gewiss, man muss viel von den menschlichen Mitteln wissen und zu handhaben wissen, aber die Geschichte der Seelen hat es bestätigt, dass man gerade dasselbe findet, was man zu suchen ausgegangen ist. Wir müssen Gott ausschliesslich suchen, damit das Volk sagen kann: Er kennt sich wohl in manchen unseren Angelegenheiten nicht aus, aber es ist ein rechter und echter Priester - und nicht so: Er ist zwar Priester, aber dabei ist er ein ausgezeichneter Mann. Nein - „ein Geistesmann“ müssten sie sagen. So müssen wir Gott ausschliesslich suchen, dass die Christen uns nicht als mit ihnen gleichgestellt, sondern als ein Wesen empfinden, dass höhe-

res zu sagen und zu geben hat, als das, was die Geschäftsleiter der Welt zu sagen und zu bieten haben.

To je nejlepší svědectví pro pravost hledání Boha a nejvíce podmaní duše, když jsou nuceny říci: On se sice v ledačem nevyzná, v čem se vyznáme my, ale ve svém kněžství je na výši. Četl jsem v těchto dnech v náboženském časopise tak zvané církve československé, že se dosud udržuje v katolických kruzích kněžských tu a tam tradiční zkazka o stavovské nadřízenosti kněze nad lidem, ale to že jsou již jen zbytky, jinak že se kněžstvo katolické blíží k takovému chápání kněžství, jaké mají svobodné církve. Bohu díky, že to není pravda, co si ten dobrý muž domněle odpozoval na vojně. Ale vidíte zase, jak musíme býti proniknuti touto tradicí, která je tradice od vtěleného Syna Božího. Je dokonale pochybený život katolického kněze, jestli lidé v něm vidí jen úředníka, jednoho ze svých. Oni musí pocítiti to, po čem touží každá duše, která to myslí s náboženským životem vážně, a co bylo letos ve vědeckém náboženském časopise anglickém vyjádřeno tak: Musí duchovní přijíti do života jako nositel evangelia, jako vyslanec věčné pravdy, jako mluvčí Boha. Musí být prorokem, musí podávati věčná měřítká, musí být hlasem věčnosti, musí představovat cestu Toho, který je láska, spravedlnost, pravda a síla.“ To je v protestantském časopise žádáno od duchovního. Ať lid tak kněze vidí rád nebo nerad, jen takovému se podrobí ve svém nitru. Musí se jeviti jako skutečný kněz, to jest kníže nadpřirozeného života, v hledání Boha a v umění naléztí jej. Musí zajisté hledati mnoho jiných věcí a konati je, ale pouze jednou rukou, jako Izraelité, když stavěli zdi Jerusalema, a to levou rukou.

3. Kdo Boha hledá takovým způsobem přes všechny překážky, kdo každý den bude takto sloužiti, hledaje jediné v Bohu cíl svého života a své životní štěstí, nalezne. Za cenu jediné pohnutky všeho jednání, totiž zalíbení Božího, dosáhne se naprosté jistoty, že náš Pán Bůh nenechá se zahanbiti naším úsilím, že nikdy nám nebude chyběti ani jeho moudrost,

ani jeho milost. Ve sv. Písmě po jméně Božím, jež jest Láska, jest ještě jedno, velmi často opakované, stejně dojemně krásné: *fidelis Deus*. Věrný jest Bůh a nezůstane nikdy skryt tomu, kdo jej poctivě a na prvním místě a výlučně hledá. Čím se nám stává hřích cizejším, čím více nás tíží vědomí nedokonalosti, čím jsou nám malichernější ryze lidské nebo světské pohnutky díla, tím více vyplní naši duši a naše dílo Bůh; místo kouzel nicotností bude duše vyplněna Tím, jenž jest. *Quaerite Deum et vivet anima vestra*. Duše bude živá celým a plným životem, protože bude žíti z Boha a proto bude nejschopnější rozdávat z pokladů Boží rodiny. *Quaerite Deum et vivet anima vestra*: stane se to, co napsal, kdo zkusil: „Ujišťuji vás, že jsem zcela jiný člověk, že jest někdo ve mně, jenž mne zcela ovládá a jest mým naprostým pánem; ó, můj Bože, jak jsi se mne zmocnil!“ A ještě jest duši takto hledající Boha určeno příslibení v onom slově ze zjevení svaté Gertrudy, že každý nalezne Pána Ježíše v srdce Gertrudině a tam že bude splněno jemu každé přání, protože taková duše, jako Gertrudina, jest dokonale svobodná, protože v ní není nic, co by Bohu upíralo nějaká jeho práva a jeho vládu, ježto ve všech věcech a při všem hledá jediné Boha. Jaká je to přece veliká věc, když v kněžském srdci, takto jen Boha hledajícím, nalezne každá duše Boha a splnění svých proseb; a to je pak celý skutečný a účinný prostředník mezi lidem a Bohem. Musíme se zároveň obávat pravdy slova žalmu: „*Quia ecce, qui elongant se a te, peribunt*“; musí býti modlitbou duše na duchovní cestě jiné slovo Písma: „*Quid enim mihi est in caelo a te et quid a te volui super terram, Deus cordis mei?*“ Ať tvá štědrost rozdáva kolem mne jakékoli štěstí, já jen jediné od tebe žádám, aby má duše rozuměla a pocítila, co rozuměla a pocítila svatá Anežka, když se modlila: *Discede a me, pabulum mortis, quia ab alio amatore jam praeventa sum!*

4. *Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, a nic nebude chyběti ze štěstí takové duši, která*

se řídí touto moudrostí, hledající ve všem jedině Boha. Kdo hledá výlučně Boha ve všem, nalezne také ve všem Boha, vše se mu stane skutečně božským, božsky krásným, božsky radostným, a třebaš i božsky snadným. Boží slovo v knize Moudrosti je toho zárukou: „Hledejte mne v upřímnosti srdce; neboť nalezen bývám od těch, kteří mně nepokoušejí, ukazují se těm, kteří mi důvěřují.“ Nepokoušeti a důvěřovati, to je v hledání Boha cesta k nalezení nejhlubšího štěstí. Nepokoušeti Pána Boha, jenž vložil do srdce člověka touhu po štěstí, ale jen proto ji tam vložil v takové síle nekonečnosti, aby mohla až k němu. Vždycky pak je pokoušením Pána Boha, když se duše domnívá, že teprve tehdy bude cele šťastna, jestliže nalezne mimo Pána Boha svého ještě něco, co ovšem svou citelnou blízkostí nás přivádí k necítění Boha, jehož blízkost ještě větší si neuvědomíme, nehledající výlučně jej. Důvěřovati Pánu Bohu, že nic pro své úkoly potřebného nezanedbáme a nic že nám neunikne, jestliže svého Boha budeme hledati nejprve a především, výlučně a ve všem.

Je dvojí jakýsi typ bohoslovců a kněží. První konají své dílo a rostou na zemi, ale vším a především směřují k nebi. Jsou naplněni radostnou spokojeností, která ovládá hlubiny duše, jako odlesk nebeské jasnosti. Mají ovšem své zkoušky, bojují své těžké boje, mnohdy jako by kámen udeřil do křídel duše, aby ochromil její vzlet, neboť to je nutná známka pravého učedníka Kristova, že musí mít svůj kříž. Ale pro směr své duše, výlučně ve všem hledající Boha, stávají se jaksi svatě nepozornými k těm věcem, jako svatý Pavel, když prohlásil, že nedbá toho, co je kolem a co naň útočí, protože napíná všechny své síly k tomu, co je dále: „Extendens me ad ea, quae procul sunt.“ Jejich láska k Bohu způsobí, že se jich nedotkne trvalé pobouření duše, trvalý neklid, který by kalil její tichou a spokojenou radost. Neboť Jeremiáš ujistil: „Pán jest dobrý k duši hledající jej.“ - Druhý typ se vyznačuje v mnohých stupních a odstínech nějakým hledáním stvořených věcí vedle

Boha. Hledají nějak sebe v sobeckosti, v lehkomyslnosti, citovosti, nějakým uspokojováním smyslových stránek lidské bytosti, třeba v pohodlnosti, všelijakých zálibách panských a tak podobných. Co hledal, to našel. Proto naleznou zase jen sebe a nic více. Co v takovém hledání nalezne člověk, to se mu buď velmi brzo ztratí, nebo se shledá nedosti uspokojivým, takže je to, jako by nenalezli nic. A z toho vychází onen vražedný pocit osamocenosti. Zůstanou sami, vždycky zůstanou sami, protože žádné kouzlo nicotnosti nemůže trvale omámiti srdce stvořené pro nekonečnost - tím méně srdce, které vědomě se dalo do služeb nekonečnosti. Do takových duší volal kdysi Bossuet: „Čím je naplněno srdce tvé? Kam se obracejí tvé myšlenky, tam je srdce tvé, hledajíc tam svůj poklad. Šťasten jsi, jestliže je to Bůh; jsou-li to však jiné věci nežli Bůh, pak je to jen porušení a smrt, poklad tvůj ti unikne, tvé srdce zůstane opuštěno ve své ubohosti.“ Jest ovšem možné vrhnouti se do ruchu a práce, která odvrátí pozornost od prázdnoty a opuštěnosti, a tam hledati aspoň únavu na zapuzení duševní nudy. Ale není možné nalézt takto klidu a spokojenosti duše, protože vždy aspoň breviář a oltář a hříšné duše lidské budou připomínati, co se má hledati a čeho nepochopil dosud, nebo co přestal chápati. Necítí se pak blízkost Boží, ani láska, ani radost, ani horlivost, protože se chodí oklikami okolo Pána Boha.

Ctihodní pánové, zachovejte si samostatnost vůči hlasům, které přeceňují lidské vymoženosti v kněžské práci. Zde není třeba důkazů nebo dlouhých vývodů, zde stačí jen otevřít oči, aby se vidělo, že divy návratů ke Kristu a divy rozmachu náboženského života vždy vykonali pouze ti kněží, kteří byli mistry v hledání Boha výlučně a všude a ve všem. A ještě dějiny křesťanského života ukazují, že právě největší a nejtrvalejší úspěchy ve spáse duší byly dány těm, kteří takto hledali Boha a kteří při tom byli velmi neumělí ve světských a přirozených vymoženostech. Ovšem, musíme uměti mnohé lidské a přirozené

umění, abychom mohli zachytiti moderního člověka, ale první umění, hlavní umění, které nesmí býti nikdy odsunuto do pozadí, jest toto umění: ve všem a vším výlučně hledati Boha. Kdybyste se jen tomu výborně naučili za svá bohoslovecká leta, a z ostatního kdybyste uměli jen to nejnnutnější, stanete se dokonale připravenými učiteli, lékaři a vůdci duší. A tím se zajistí nejtrvalejší úspěch. Nikdo neodolá dojmu kněze, jenž je dobře vycvičen v tomto umění hledati Boha; tu totiž moc Boží láme každý odpor, z pyšného lva se stává obětní beránek u Božího oltáře.

5. *Haec est generatio quaerentium Dominum*: vyhledávati Boha, hledati nejprve trvalou jednotu s ním ve víře a lásce co nejživější a pěstované, hledati Boha jedině a výlučně v nezdolné důvěře, že s této strany kyne vždy a všude neklamný úspěch duchovní práce. Ovšem, tento ideál neuskutečníme na sobě za měsíc ani za rok; neuskutečníme jej bez bolesti obětí, neboť taková nadpřirozená, svatá ryzost smýšlení a jednání vyžaduje velkodušnosti. Ale platí tu pro takovou sebevýchovu a práci slovo svaté Terzie: „Jenom první kroky nás mnoho stojí; neboť, jakmile náš Spasitel vidí opravdovou dobrou vůli, vykoná vše ostatní. Ve své lásce dá vzrůst a sílu naší odvaze, ježto on vždy dosud podal své obě ruce i své srdce tomu, kdo se upřímně a výlučně a nejprve k němu hlásil.“ A jiný zkušený napsal: „Bláhový bys byl, kdyby ses chtěl spokojiti kouskem, když můžeš míti vše. Láska Ježíšova je vše, ostatní vše proti ní a její síle nestojí za řeč. Oddám se lásce Ježíšově a Pán mi odpoví: *Cetera omnia adjicientur tibi*.“

Vedle tajemné síly Ježíšovy pak máme na pomoc jeho zjevný příklad takového hledání Boha, zcela výlučného, řekli bychom že docela bezstarostného. Byl ovšem ve svém svatém člověčenství nerozlučně spojen s Otcem, s božstvím, ale stejně je pravda, že ve všech svých lidských skutcích a myšlenkách byl dokonale svobodný. V tom užívání lidské svobody vidíme u Ježíše Krista dokonalý vzor toho, co jsme

nazvali hledáním Boha. Hlavní, stále živá a všude se projevující snaha života vtěleného Slova Božího jest toto hledání. Co je nejvroucnější touha jeho srdce a nejhlubší vůdčí myšlenka jeho duše, která skutečně vedla všechna jeho díla, jeho oběti, v níž byl obsažen celý jeho život? Non quaero voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me, Patris. Slovem i skutkem ukazuje všem, že z Boha vyšel, že jen Boží zájmy jej zajímají: Nehledám slávu svou, nýbrž slávu toho, jenž mne poslal. Stále s jeho rtů plynou slova „Můj Otče, ty a já, Otec a já“, toť pro něj vše. A jak je vytrvalý v tomto hledání! Co se líbí Otci, činím vždycky! Při loučení se životem pozemským může říci: Uskutečnil jsem své poslání, které mi bylo dáno. Exultavit ut gigas ad currendam viam. Ano, božský olbřím, kterého nic nezadrželo, ani sláva, ani bolest, ani láska k milované Matce, ani odloučení od nejdražších a přátel. Neboť takovou hledající lásku nezdolají žádné hořké vody, i kdyby jich bylo více, než těch, o kterých se v Písmě praví, že Aquae multae non potuerunt extinguere charitatem.

Ctihodní pánové, nakonec praktickou závěrečnou poznámku. Víte, proč jsou duše, které sice konají své povinnosti bohoslovecké a kněžské, ale zdá se jim při poctivé kontrole sebe, že jejich modlitby jako by byly odříkávány do zdi, jako by mluvili a jednali v jakési izolaci, ne jako se mluví k přítomnému, ne jako cítí lásku třebas k člověku? To je tím, že ještě se nenaučil tomuto hledání Boha. Kdo se toho chopí, pozná dosti brzy, jak se boří všechny přehradu a jak skutečně mají svého Pána Boha, jak cítí, že jest jim přítelem. Nepovažujte tedy tyto myšlenky za teoretisování. Jsou tak potřebné pro váš nynější a další život, že je nutné, abyste se dobře naučili chápat a šeptati modlitbu svatého Augustina: Domine Deus meus, una spes mea, exaudi me, ne fatigatus nollim te quaerere, sed quaeram faciem tuam semper ardentem. Tu da quaerenti vires, qui invenire te fecisti. Et magis inveniendi te spem dedisti. Amen.

Radostný růženec na Srdci Páně

Božský Spasitel řekl Samaritce u studnice Jakubovy: „Kdybys znala dar Boží.“ Čím lépe známe dary Boží, jež nám přináší náš Spasitel, tím vroucněji a snáze jej hledáme, tím plněji se nám dostane vody živé. Růženec ukazuje, jakým darem bylo jeho srdce, které nám přinesl a vždy znova přináší vstříc: Srdce, ve kterém jsou všechny poklady. — 1. Ježíš, kterého Panna z Ducha svatého počala, je *srdce milosrdné*. Jen z milosrdenství tohoto srdce se stalo, že Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi. To je srdce milosrdné, jehož se hluboce dotýká cizí bída. Proto vzal Ježíš naše zbědované srdce za své, ve svém srdci ukryl a procítil jeho bídy, aby je týmě svým srdcem vyléčil. Srdce milosrdné dodnes neztratilo ani svůj život, ani své milosrdenství, ani jediné zbědované lidské srdce se mu nestalo lhostejným. Kolikrát řekneme „Ježíš“, tolikrát můžeme slyšeti ujištění andělovo „On spasí lid svůj“; jeho milosrdné srdce cítí s tebou tvé bídy a tvé bolesti. Kolikrát řekneme „Maria“, tolikrát slyšíme ozvěnu milosrdného Srdce Spasitelova v milosrdném srdci jeho přesvaté Matky. A milosrdenství mateřského srdce také nikdy nezchladlo a také jemu žádné lidské srdce se nestalo lhostejným. Při zvěstování ihned pochopila andělské poselství milosrdného Srdce a bez váhání odpovídá: „Staň se mi“, dávajíc své srdce celé do služeb milosrdenství Božího. — Ať srdce mé nezatvrdne k žádné bídě, ani k cizí, ani ke své; ať je milosrdné, aby umělo využívatí léků milosrdenství Božího srdce. — 2. Ježíš, kterého Panna ke svaté Alžbětě nesla, je *srdce štědré*. Maria zpívá Magnificat, nejkrásnější to píseň, jaká kdy byla zapěna

o štědrosti srdce Božího. Štědré Srdce Pána Ježíše přináší do domu Zachariášova hned tři vzácné dary, nesmírné hodnoty každý z nich. Darem Boží moudrosti poznává Alžběta Božího Syna a jeho blaženou Matku. Darem své božské moci snímá štědré Srdce s duše Janovy kletbu hříchu. Darem Boží lásky se rozjásalo srdce Janovo, zaplesalo srdce Mariino v zaníceném chvalozpěvu, v srdci pak Alžbětině zahořel plamének první mariánské modlitby: Požehnaná tys mezi ženami a požehnaný plod života tvého. Svatá Maria, Matka Boží, vedena srdcem nejštědřejším, po tři měsíce zdokonalovala ze svého srdce tento trojí dar v domě Zachariášově. Pros za nás hříšné, aby naše srdce nebylo lakomé, aby si lakotně nedrželo neplodné mince pozemského štěstí; aby neomezovalo místo pro dary nejštědřejšího srdce. Ať mé srdce pochopí, že to srdce lidské je požehnané mezi srdci, které se nejvíce uvolňuje pro dary štědrého Srdce Pána Ježíše. — 3. Jesus, den die Jungfrau in Betlehem geboren hat, ist *das zarteste Herz*. Warum wohl die armselige Herberge auch vom erwachsenen Menschen so lieblich empfunden wird? Weil in ihr eine gar grosse Freude ihre Wohnstätte erwählt hat, eine grosse Freude, die allen Menschen geschenkt worden ist. Und in einer Weise geschenkt, welche in ihrer lieblichen Zartheit das Menschenherz zutiefst rühren muss. Gott wollte, dass im Erlösungswerke zuerst die Sprache seines zart lieblichen Herzens erklinge; damit sollte zuerst das Menschenherz gewonnen werden. Ein zartes Herz ist uns erschienen: Apparuit humanitas et benignitas salvatoris nostri, Dei. Ein zartes Herz, besorgt um das Glück des Menschenherzens; sein ganzes Herz will Jesus in den Dienst unseres Lebensglückes stellen. — „Sicut sidus radium profert Virgo Filium pari forma“, sagt eine alte Weihnachtssequenz. Das zarte Herz der Mutter ist der Abglanz des zarten Herzens Jesu. Gegrüsset seist du, Maria, voll der zartesten Mutterliebe, sei du mit mir, bilde mein Herz nach deines Sohnes und deinem Herzen, damit es

nicht erstarre, damit es ein zartes Empfinden bewahre für sein einziges und wahres Glück. Die gebenedeite Frucht deines Leibes, Jesus, sei ihm über alle groben Freuden. — 4. Jesus den die Jungfrau im Tempel aufgeopfert hat, ist *das opferfreudige Herz*. Dieses Herz kann gar nicht abwarten, bis es durch das Opfer seines letzten Blutstropfens zur Auferstehung für alle wird, bis die Lanze das vollbrachte Opfer bestätigen wird. Zu lang sind die 30 Jahre bis zum Golgota, lang waren für seine Opferfreudigkeit die 40 Tage bis zur Opferung im Tempel. Nun verrichtet dieses Herz unsichtbar das Opfer des Heiles, welches vorbereitet wurde vor dem Angesichte aller Völker. Das opferfreudige Herz eilt zum Opfer seiner selbst, um das Übermass seiner Liebe zu zeigen. Maria, voll der Gnade, ungeachtet des Schwertes, das ihr Herz durchdringen wird, bewahrt in ihrem opferfreudigen Herzen alle diese Dinge, die sie bei ihrem ersten Opfer erlebt hat, die Magd des Herrn betrachtet sie, wie man teure Dinge bewahrt und betrachtet, weil ihr das Opfer teuer ist. Heilige Maria, bitte für mein armes, sündiges, opferscheues Herz. Jetzt und immer, bis zur Stunde meines Absterbens, sei mit dem Heilandherzen die Kraft meines Herzens, wenn es das Ende seines Opfers nicht abwarten kann. Ježíš, kterého Panna v Betlemě porodila, je srdce něžné, jeho první řeč je nejněžnější řeč lásky. Jeho srdce i srdce Matky, jež je prozářeno cele jeho něhou, prosíme, aby z našich srdcí mizela všechna hrubozrnnost země, bychom vše pozemské dávali do služeb nebeské lásky. Při obětování ve chrámě se projevuje srdce nedočkávané oběti: a my za své srdce prosíme, aby neutíkalo od oběti. — 5. Ježíš, kterého Panna ve chrámě našla, je *srdce věrné*. Nemohlo se odtrhnouti od toho, co náleží nebeskému Otci. Srdce věrné Božímu lidu, když také proto zůstal Ježíš ve chrámu, aby mohl ve své věrnosti vyjít vstříc tomuto lidu a jeho učitele upozorniti, nabídnouti jim věrnost svého srdce. Srdce věrné svaté Matce, kterou uklidňuje poukazem na věrnost své-

ho srdce, které zachová věrnost všem, jako svému Otci. V té chvíli věrné srdce Mariino cítilo, jak je pravdivé slovo andělovo „Pán s tebou“ ve své věrnosti a v požadavku věrnosti. Matko Boží, Panno věrná, pros za mé srdce. Ať v něm stále ubývá nevěrnosti, která utíká; aby stále pronikavěji cítilo, že musí býti cele v tom, co je ve dvou nejvěrnějších srdcích, aby mé srdce vždy vědělo, co je věrnost Bohu a věrnost lidu Božímu.

Christus Caput

Die geheime Offenbarung des heiligen Johannes hat die erschreckenden Bedrängnisse der streitenden Kirche angedeutet und gleichzeitig einen Einblick gewährt in die Herrlichkeit des himmlischen Jerusalems. Den Abschluss bildet dann der Ausruf: „Amen! Veni, Domine Jesu!“ Ein Ausruf der Sehnsucht nach Jesus, der einzigen Rettung und Hilfe. Die heilige Schrift hat in verschiedenen Symbolen angedeutet, auf welche Art und Weise Jesus die einzige Rettung und Hilfe ist. Jesus ist der Weinstock, wir sind seine Zweige, welche ihr Leben und alles für ihr Leben Erforderliche von ihm allein erhalten. Der heilige Apostel Paulus führt dieses Symbol weiter aus, indem er vom edlen Ölbaum, vom Eckstein, von der Lebenseinheit der Ehe spricht; dann prägt er das Wort von Christus als dem Haupte im Leben eines jeden Gläubigen. Es ist kein Zweifel, dass diese seine Lehre eine entscheidende Stellung hat im christlichen und ganz besonders im priesterlichen Bewusstsein. Es ist kein blosses Symbol, es ist eine herrliche und gar ernste Wirklichkeit, dass Jesus in unserem Leben dieselben Funktionen ausübt, die nach der damaligen Auffassung dem Haupte zugeschrieben wurden. Ein theologischer Schriftsteller hat es so ausgedrückt (Petau): „Subditos sibi regit veluti sub se corporatos et in eisdem vim quamdam interiorem et affluentiam occultae virtutis instillat.“ Die Lehre von Christus als dem Haupte ist also nicht ausschliesslich kollektiv zu fassen, sondern ebenso individuell. Unseres eigenpersönlichen geistlichen Lebens ist Jesus das Haupt im genannten

Sinne. Und dieser Tatsache muss unsere persönliche Einstellung zu ihm entsprechen.

Diese heilige Wirklichkeit besagt zunächst die durchdringende Kraft Jesu im geistlichen Leben einer jeden Seele, die wie eine Lebenszelle des Gesamtorganismus ist. Jesus als unser Haupt besagt nicht nur eine moralische Verbundenheit mit ihm, der das Leben ist, sondern eine physische Verbundenheit. Diese Verbundenheit ist dann der Weg, auf welchem der Seele ihre Heiligung kommt, der Einfluss ihres Königs, Hohepriesters und Gesetzgebers. Jesus ist insofern unser Leben, als er unser Haupt ist. Es lohnt sich wirklich, diesem Gedanken nachzugehen: Jesus ist *mein* Haupt. — Znalci praví, že nauka, naznačená symboly révy a ratolestí, základního kamene, štěpování na ušlechtilou olivu, manželské jednoty života, a apoštolem Pavlem formulovaná jménem Krista-Hlavy, jest ústřední naukou duchovního života; jako jest ústřední naukou soustavy theologické svatého Tomáše Akvinského. Odborníci v této nauce o mystickém těle, jeho údech a Kristu hlavě ukazují, že tento poměr Kristův není jen třeba myšlenkový nebo citový, nýbrž tak reálný, že musíme jej nazvati fysickým spojením. Z pochopení tohoto individuálního spojení Krista hlavy s každou duší křesťanskou plyne jako přímý důsledek nejvroucnější a nejplodnější sblížení s milostí Kristovou a všemi jejími důsledky. Čím hlouběji je v našem vědomí a uvědomeném prožití tato pravda, tím vyšší úrovně a hlubší intensity nabývá náš duchovní život.

Mnoho se v posledních letech badá v tajích této pravdy, ale nikdo dosud nepověděl věcně více, než co obsáhl svatý Tomáš svou stručnou naukou, usuzuje z poměru tělesné hlavy člověka k údům na povahu poměru Krista-Hlavy ke každé duši. Co má základní důležitost a co je schopno zrovna otrásti věřící duši, jsou dvě krátké věty sv. Tomáše, který praví, že Krista míti hlavou znamená osobní styk s Kristem, styk sdělování osobního vlastnictví Kris-

tova: Eadem est per essentiam gratia personalis, qua anima Christi est justificata, et gratia ejus, secundum quod est caput ecclesiae, justificans alios; dostává se tedy údům pod Kristem hlavou jeho osobní milosti podílem. Jakým způsobem se nám této milosti dostává? „Gratia capitis derivatur in nos per actionem personalem Christi.“ (Summa theol. III. 8, 2. 5.) Svou osobní činností dává Kristus svůj osobní majetek milostí tomu, kdo tento svůj poměr ke Kristu-Hlavě umí prožívat.

Jsou tu především dvě věci, hodné veškeré naší pozornosti. Jakým způsobem dává Kristus duši své osobní dary, dary své osobní činnosti, za druhé, co je třeba vykonati, aby v našem životě bezpečně a v plné míře se uplatňovala tato osobitá činnost Kristova. O druhém budeme mluvit zítra. Dnes myslíme jen na první věc. Sv. Tomáš o tom mluví na různých místech a vždy věcně totéž: osobitá činnost Kristova rozdává duším jeho osobité bohatství trojím způsobem: v úzkém spojení, v nejmoudřejší prozíravosti, v nejpronikavější činnosti a účinnosti. — Úzké spojení jest naznačeno v evangeliu a apoštolských obrazech, které vyvrcholily výrokem apoštola Pavla: Vivit in me Christus — Christus vita nostra — mihi vivere Christus est. Již nejstarší církevní Otcové upozorňovali na div této jednoty a snad nejkrásnější je řeč sv. Augustina: Dominus igitur Jesus et caput est et corpus; in nobis loqui voluit, in nobis pati voluit, in nobis vivere voluit“ a když v jeho smyslu dále mluvíme: in nobis orare voluit, in nobis vincere voluit, tu zjeví se nám přesný smysl slov, že jsme údy Ježíše Krista a chrámy Ducha svatého. Svatý Tomáš neváhá tvrditi, že i po tělesné stránce platí pro nás toto sjednocení s hlavou Kristem, „inquantum membra corporis exhibentur arma justitiae“. — Nejmoudřejší prozíravostí jest vedeno toto spojení a tato osobní činnost Krista hlavy naší. Nic mu neujde, nic jej nemůže zmásti, jest u nás doma: estis domestici Dei, psal apoštol Pavel Efeským, protože bychom nebyli domestici, kdyby jen

v nejmenším nedbal o duši sjednocenou. Moderní theologický odborník řekl: *Cunctis antecellens, iis ipsis velut ex arce prospiciens, consulit ac moderatur.* A zase tím jen vyslovil, co Pán řekl o osobním přátelství svém: *iam non dicam vos servos, sed amicos meos.* Osobní přátelství takové účinnosti, že svatý Tomáš praví: *Vitam immortalem omnes trahunt ex ipso.* — Třetí jest nejpronikavější účinnost toho spojení a osobního přátelství. *Vidimus eum plenum gratiae et veritatis — de plenitudine ejus omnes nos accepimus.* Ne pouze nějaké částčky, důsledky, nýbrž ze svého bohatství dává to, co sám má: *svou* moudrost, *svou* svatost, *svou* vytrvalost. Kdo se naučí žíti z této myšlenky, pozná, jak hluboce pravdivě řekla světice z Lisieux, že její život je neustávající svaté přijímání; to je totiž doslova to, co řekl Boží Syn, že on sám je životní mízou duše. Ctihodní pánové, z takové veliké myšlenky se musí státi myšlenka ohnivá, aby stejně, jako je pravda: *Deus caritas est*, bylo pravda *homo caritas est.*

Následovati Krista

Ve všem výlučně nejen hledati Boha, nýbrž bezpečně Boha nalézt, to znamená povinnost hledati a následovati Ježíše Krista. Tak ratolest dostává životní svatou mízu, tak se rozvíjí život duše, spojené s Kristem-Hlavou. První hlava lidstva stala se příčinou smrti, život jest jen ve spojení s novým Adamem, jenž jest novou hlavou a jejíž vlastnosti musí duše míti. Sv. Pavel napsal, že Bůh zjevil tajemství skryté od věků; v tom tajemství jsou Boží plány a podrobné Boží myšlenky o návratu člověka k Bohu; aby člověk skutečně našel a měl svého Boha. To tajemství jest podle svatého Pavla „*instaurare omnia in Christo*“, to jest přesně v řeckém textu „*anakefalaiosasthai ta panta en Christo*“ — Bůh chtěl dáti všem novou hlavu, to jest Krista. Syn Boží narozením z Marie Panny byl postaven netoliko do řady dítek Adamových, nýbrž stal se novou hlavou pokolení vyvolených, aby přivedl zpět k Bohu všechny, kteří se s ním spojí. On měl vrátiti synovství Boží, on měl napravit, co Adam pokazil, měl do znova otevřených bran nebe přivést svou milostí dítky Boží jako své bratry. To je tajemství Božích záměrů o našem životě: Skrze Krista, s Kristem a v Kristu uskutečniti návrat duše k Bohu.

Je tedy pro nás Kristus cestou i veleknězem, zdrojem milosti. A to cestou nevyhnutelnou. Je nám cestou svou naukou, svým příkladem; jest nám veleknězem, který svou obětí zjednává možnost a schopnost nastoupiti tuto cestu, kterou ve svém vtělení připravil; je zdrojem veškeré milosti, protože svým životem vtěleného Syna Božího získal nevyčerpatelné poklady milosti, je zdroj, ze kterého musíme

čerpati síly, abychom došli na svatou horu Boží. Bohem požadovaný smysl svého života uskutečníme pouze per ipsum, cum ipso et in ipso, to jest následováním Krista, po boku Kristově, cestou, kterou před námi šel Kristus, kterou ve skutečnosti jde před námi. Protože Bůh bydlí v nedostupném světle, můžeme k němu přijít jen skrze Ježíše Krista; jen skrze Slovo tělem učiněné, jemuž Bůh nepřebývá v nedostupném světle, když jest Bůh i člověk v jednotě Boží osoby. „Já jsem cesta,“ řekl Kristus, a mohl dodati, že cesta bezpečná, neomylně vedoucí k věčné radosti, protože dokonale prozařuje temnoty země. Proto „kdo za mnou jde, nechodí ve tmách, nýbrž bude mít světlo života“. Nezapomínejme, že je Ježíš Kristus cesta jediná, není cesty jiné: „Nemo venit ad Patrem, nisi per me“.

Musíme následovati Krista, musíme jít a *choditi* za ním. Rozhoduje tedy otázka, jak choditi za ním. Vede nás k Bohu božsky neomylným slovem a božsky dokonalým příkladem skutků svého svatého člověčenství. O svém slově často mluvil božský Spasitel, že je bezpečným vůdcem: „Jednorozený Syn Otcův, jenž je v lůně Otcově, učí vás; slovo, kterému vás učím, není slovo mé, nýbrž slovo Otce, jenž mně poslal; co jsem viděl u Otce, to vám mluvím; pravdu mluvil jsem vám, má slova jsou duch a život a zůstanete-li ve slově mém, zůstanete i v pravdě; nemluvím ze sebe, nýbrž z Otce, jenž mně poslal učit slova věčného života“. — To je první část našeho následování Krista, osvojiti si jeho slova, mít je zapsána v paměti i v srdci, jako první, jediné rozhodující orientaci svého myšlení a jednání. Dostačí znáti je a držeti je pamětí a srdcem; neboť slova Ježíše Krista jsou slova věčně živá, jeho mocí pozná duše z těchto živých slov, jaký pro ni v té chvíli mají význam. I v této věci platí závazný slib jeho: Neodstrčím nikoho, kdo přijde ke mě. Neodstrčí, nezapudí nikoho; kdo má rád slova Páně a tak je vyhledává jako první část svého následování Krista, ten bude prožívati odlesk oněch krásných, tichých

chvil, kdy Spasitel mluvil s apoštolý o svých slovech a jejich významu a jejich duše plnil svatým světlem. Ctihodní pánové, ten význam pro následování Krista má nikoli především studium exegetického rázu, nýbrž soustavná, pravidelná, každodenní četba Písma sv., pravidelné, uctivé, oddané, ba vroucí čtení a rozjímání slov Páně. Teprve tehdy nastávají tyto tiché chvíle s Mistrem nad jeho slovy, když se splní tyto podmínky: vytrvale, pravidelně, stále, vroucně. Slova Páně se stanou skutečnou vláhou duchovního života, aby pozemský život směřoval soustavně k věčnému životu skrze tato slova života. Je v tom určitá tajemnost, ale tak skutečná a požehnaná tajemnost, že musí v duši udržovati hlad po slovech Páně. Neomylně upadá kněžská duše, bez takového vyhledávání znalosti a pochopení slov Páně; upadá totiž v nadpřirozeném pojetí a v nadpřirozené výplni života, byť by si osvojila sebe více jiných knih. Neboť jen v jedné knize je živé, pracující slovo Pána Ježíše, v evangeliu zapsané a v apoštolském výkladu použité.

Následovati Krista vyžaduje, abychom šli za příkladem Pána Ježíše. Syn Boží a Syn člověka je zjevením Boha i cesty k němu, života s Bohem, vše přizpůsobeno slabosti synů Adamových. Když vidíme člověka na nesprávné cestě a sami známe cestu správnou, řekneme: kdybych byl na jeho místě, jednal bych takto. To je vlastní smysl příkladu Ježíše Krista. Nejdokonalejší Bůh neřekl jen: kdybych byl na místě člověka, jednal bych takto, aby byl správný život v celé hodnotě; postavil se na místo člověka, jednal správně Bůh a člověk, jednal ideálně správně, hrdinsky správně. Co Ježíš Kristus činil, je dokonalý vzor jednání člověka — nejen k vůli lásce, ze které vše vycházelo, nýbrž také k vůli samému způsobu, jakým byl každý jeho čin vykonán. Všeobecné platnosti jest jeho slovo při umývání nohou: *Ut, quemadmodum ego feci, ita vos faciatis*. Tak to vyložil sám apoštol Petr, řka bez výhrad: *Exemplum reliquit vobis, ut vos sequamini vestigia ejus*. Proč neřekl

apoštol: NÁM zanechal příklad? VÁM zanechal příklad, to jest všem a ve všem. Jdouce v jeho šlépějích, máme bezpečnou jistotu, že jsme milí svým myšlením a svými skutky nebeskému Otci tak, jako jest mu milý jeho milý Syn; že naše dílo spásy bude požehnáno jeho požehnáním, které dal dílu vtěleného Syna svého. — Die Nachfolge Jesu hat man einmal in die theoretische und die praktische Nachfolge gegliedert. Teoretisch wäre die Nachfolge, welche die Worte Jesu sucht, sich einprägt, sie liebend betrachtet. Liebend, das heisst immerfort, weil die Liebe kein Vergessen kennt und jede Trennung ihr ein Schmerz ist. Praktisch sei die Nachfolge der Werke Jesu, die darum getan wurden, um allen ein nachahmungsfähiges Beispiel zu sein. Nicht nur seiner Werke, sondern auch der Art und Weise des Handelns, wofür er das Wort des himmlischen Vaters vom geliebten Sohne öffentlich vornommen hat. Richtiger muss jedoch beides zugleich gehalten werden: bei den Worten Jesu die Theorie und Praxis, bei den Werken Jesu auch die Theorie und Praxis zugleich. Denn auch das Leben Jesu ist ein Buch und ein überragend inhaltreiches Buch für vollkommene und schwache, für kleine und grosse Seelen, für tiefblickende und einfache Geister. Allen diesen ist das Leben Jesu ein Quell der heiligsten und tiefsten Lebensweisheit. Dieses theoretischpraktische Festhalten am Leben u. Handeln Jesu ist eine wirkliche Mitteilung des Geistes, welcher, oder auch welche, das Antlitz des Erdkreises erneuert. Das Leben und Handeln Jesu, liebend und durchgreifend betrachtet und verwirklicht, wird dann zu jenem getreuen Worte, fidelis sermo et omni acceptione dignus, das uns immer das Richtige sagen wird, wie wir umgehen sollen, mit unserem eigenen Inneren, mit Gerechten und Ungerechten, mit Freund und Feind, mit Gott und mit den irdischsten Angelegenheiten. Ehrwürdige Herren, es kann wirklich kein besseres Betrachtungsbuch geben im Leben der Vorbereitung und Ausübung des Priesteramtes, als ein Betrach-

tungsbuch über das Leben Jesu; freilich werden Sie vielleicht zuerst fünf beiseitelegen, aber es lohnt sich das richtige zu suchen, wenn Sie es auch erst im fünften Jahre finden sollten. Die Erfahrenen sind einstimmig in der Versicherung, das dies dann das einzige Buch ist, welches immer etwas Neues bietet, besonders wenn man ein solches gefunden hat, das aus eigener Erfahrung der Nachfolge Christi geschrieben wurde. Man lernt dann die beglückende Kunst, zwischen den Zeilen des Evangeliums zu lesen, man wird empfänglich für das geheime Wehen des Geistes. Erst dann *versteht* man die Evangelien eigentlich, weil man ihren Geist erfassen wird, die Augen des Geistes werden aufnahmefähig für das Licht, dessen Strahlen ein jedes Werk Jesu umgeben. Bezeichnend dafür ist der Ausspruch der heiligen Theresia vom Kinde Jesu, welche ein wunderbar feines Gefühl hatte für das Priestertum, und der man geradezu eine priesterliche Seele zuschreiben kann: Tiefe Bücher der Geisteslehrer hatte sie gelesen; zum Schluss aber hat ihr kein Buch etwas zu sagen vermocht, als das Evangelium allein. Das Leben Jesu allein hat ihr alles zu sagen gewusst, was für das Leben einer Heiligen notwendig war. Denn dieses Beispiel hat uns eine Liebe hinterlassen, die so gross ist wie Gott selbst; es muss also in diesem Beispiel alles, buchstäblich alles zu finden sein, was ein Menschenleben braucht, um das Leben eines Gotteskindes zu sein. Jesu nachfolgen! Sein Leben erfassen, das ist alles! Aber — es muss wirklich unser alles sein!

In der Nachfolge Jesu ist dann ein Drittes. Die Möglichkeit, die Kraft, auf diesem Wege, der Jesus ist, auf dem Wege, der durch das Beispiel Jesu vorzeichnet ist, wandeln zu können. In dieser dritten Forderung der wahren Nachfolge Jesu hat die Nachfolge ihr eigentliches Leben, durch diese dritte Forderung wird sie lebenswahr. Diese Forderung verlangt eine lebenswahre Vereinigung mit Jesus. Der heilige Paulus erläutert den unerschöpflichen Reich-

tum, der in den Geheimnissen des Erlösers enthalten ist, in seiner Mittlerschaft zwischen Gott und den Menschen, er kann nicht Ausdrücke genug finden, um sozusagen allseitig diesen unschätzbaren Reichtum zu zeigen: Christus hat uns erlöst, versöhnt, neugeschaffen hat er in uns die Fähigkeit die Früchte der Gerechtigkeit zu zeugen; er hat uns zu Freunden des himmlischen Vaters gemacht, die wir Sklaven des Teufels waren; den Enterbten hat er die Erbschaft wiedererlangt; er ist Priester und Opfer zugleich; aus der Ferne hat er uns in die Nähe des Vaters gebracht; in ihm wohnt für uns die Gottheit körperhaft. Tertullian sagte: *Nemo tam pater sicut Deus. Und wir müssen es freudig ergänzen: Nemo tam frater, sicut Jesus.* Eine wahrhaft brüderliche Liebe hat er in seinem gottmenschlichen Herzen genährt, um uns als Kinder zum Vater zurückzubringen, und zwar durch sein persönliches Opfer. Bevor dieses Opfer vollbracht war, wendet er sich im Gebete zum himmlischen Vater und sein Herz äussert eine wahrhaft brüderliche Gesinnung in den Worten: *Ut illi sint mecum; ut videant gloriam, quam dedisti mihi, priusquam mundus fieret.* Damit sie dieselbe Herrlichkeit auch an sich selbst verwirklicht sehen und erleben. Dies ist der tiefste, ergreifendste Beweggrund zur Verwirklichung und zum Festhalten dieses dritten Teiles der Nachfolge Christi, der in einer gelebten Vereinigung mit Jesus besteht: Unser Hohepriester ist er, dessen unerschöpflicher Gnadenreichtum uns dann offensteht; seine brüderliche Gesinnung will er ganz mit uns teilen, damit wir unsere Kraft ver Hundertfachen können, unsere Sünden tilgen, aus unserem Unvermögen eine geradezu geschaffene Allmacht erreichen können. — Diese lebenswahre Vereinigung mit Jesus ist nicht einfach mit der heiligmachenden Gnade erreicht, um eine echte Nachfolge Christi zu bilden, es ist kein blosses Gotthandelnlassen, sondern es muss eine bewusst gepflegte Tätigkeit sein. Blossius zeigt an, was man zu tun hat, um zu dieser lebenswahren Vereini-

gung mit Jesus zu gelangen: „Es ist für die Seele ein Lebensinteresse und eine Lebensnotwendigkeit, ausdrücklich alle Werke mit Jesus in Verbindung zu bringen; jedes Leid ausdrücklich mit den Leiden Jesu zu verbinden. So werden aus den kleinen Werken und Schmerzen des Menschen Taten und Verdienste werden, die selbst die Aufmerksamkeit Gottes verdienen, aber vor allem seine Liebe; um der Verdienste Jesu willen wird hier auch Wasser in Wein verwandelt.“ — Ctihodní pánové, na tom záleží skutečně všechna opravdovost a účinnost našeho následování Krista, jak svou duši a své skutky spojíme životně s Ježíšem Kristem. Blossius to prakticky vyslovil tak: Každý svůj čin, každý svůj úkol, každý svůj zážitek radostný či smutný, svěřujte nejsvětějšímu srdci Ježíšovu, aby je opravilo, upravilo, zdokonalilo. Neboť to jest nejhoroucnější přání tohoto srdce, aby bylo knězem všech lidských duší; knězem, který odpouští, vede, těší a posiluje duši z moci božství a nad to ještě, aby ze svých zásluh zadostčinilo za její nedostatky a hříchy.“

„Otec miluje Syna a všechno dal do jeho rukou.“ „Já jsem přišel, aby měli nadbytek života.“ Velekněz našich duší, Ježíš Kristus, sám jediný rozděljuje milosti, které připravil a o kterých pravil: „Bez mne nemůžete činiti nic.“ Když se při Gloria modlíme „Tu solus sanctus, tu solus Dominus, Jesu Christe“, ozývá se vždy tato pravda, vždy znova chce naše srdce rozechřáti. Co svatého vykonáme, můžeme míti jen od Ježíše Krista; co je vítězné ovládnutí naší nedostatečnosti, jest jen proto takové, že jsme životně spojeni s Ježíšem Kristem. Je to přesně tak v tomto nadpřirozeném řádě, jako v řádě lidském přirozeném: jako Adam byl hlavou lidského pokolení a proto z něho mají všichni lidé a každý člověk lidskou povahu a lidské schopnosti, tak, jen ještě mnohem pronikavěji, jest Ježíš hlavou vykoupených a proto z něho dostávají povahu dítek Božích a schopnosti služebníků Božích. Takové následování Krista v nejužším spojení s ním působí, že všechny

naše činy jsou vedeny hlubokým nadpřirozeným smýšlením; pak nejen zevnějšek ukazuje služebníka Božího, služebníka věrného, nýbrž vše bude ovládáno nikoli pouhým přirozeným mravním cítěním, nýbrž cítěním nadpřirozeným. Pro život dítek Božích dal svatý apoštol Pavel pravidlo: „Digne Deo ambuletis.“ Pro své vyvolené služebníky pak řekl Pán sám, že tento jejich život, aby byl hodný Boha, aby byl následováním jeho, má svou zvláštní stránku, která od nich musí býti zvláště pěstována: „Vos autem dixi amicos.“ Neboť služebník neví, co činí Pán jeho; vám jsem však oznámil vše, co jsem slyšel od Otce svého. Co slyšel od Otce svého, to jest obsaženo v dalším slově Páně:

„Abyste přinášeli užitek . . . neboť v tom bude oslaven Otec můj, budete-li přinášeti užitek co největší . . . hojný užitek přináší ten, kdo zůstává ve mně.“ Služebník-přítel, nebo spřátelený služebník, teprve tehdy žije hodně svého Pána, když ví, co činí pán jeho. Když tedy koná dílo pána svého, znaje mysl a srdce pána svého, znaje úmysly a přání jeho, jsa těmito úmyslům a přáním celou duší a celým srdcem oddán. Naše následování Krista tedy ve své nejvnitřnější povaze je dáno teprve tímto třetím, v žitém, skutečně prožívaném spojení s Kristem. Míti v mysli a srdci slova Páně, mítí v mysli a srdci příklady Páně, k nim celým srdcem lnouti, celým úsilím vůle se podle nich řídit, to jsou předpoklady, na kterých musí se vyvinouti toto žité spojení s Ježíšem Kristem ve vědomém přátelství, jež teprve vlastně jest následování Krista, to jest chodění s Kristem, život jeho životem. V tom smyslu si také můžeme spojit dva výroky Páně: těm, kteří chtěli život více milý Bohu, řekl: „Následuj mně;“ ale těm, kteří měli býti jeho vyvolenými učedníky a služebníky a zástupci, řekl: „Zůstávejte v lásce ke mně; zůstávejte ve mně.“ Tedy nikoli přijíti a odejítí a navrátiti se; nikoli vzpomínati a zapomenouti a obnoviti vzpomínku! „Jam non estis hospites et advenae“, totiž u Ježíše, vy, kteří máte konati jeho dílo, „sed domestici Jesu“;

musíte mít u Ježíše domov své duše a domov svého srdce. Musíte být u něho DOMA.

V tomto pojmu přátelství, které je výslovným přáním Pána Ježíše, je také celé tajemství opravdového a čínorodého následování Krista. Má v tom pojmu svůj konkrétní, praktický výraz, jehož uskutečňování přivádí ke všem důsledkům. Teprve tehdy je naše následování Krista celým splněním přání Ježíšova, vysloveného tím dojemným „Zůstávejte u mně v lásce,“ má-li ještě všechny psychologicky průvodní stavy žitého přátelství v duši člověka. — Kardinál Newmann to snad vyslovil nejživotněji ze všech, když píše: „Chcete, abych vám podrobně vylíčil stav přátelského styku s Ježíšem? Nuže: znáte city toho, kdo očekává návštěvu přítele za krátkou dobu? Víte, co je to, být při tom ve společnosti nevídané, trapné, toužiti, by čas rychle prchal, aby co nejdříve nadešla chvíle, která vás zbaví té nepříjemnosti? Víte, co jest obava, že přijde něco trudného mezi vás a přítele? Co jest napětí před rozhodnou, důležitou záležitostí? Víte, co jest mít přátele a mysliti na ně? Víte konečně, co je život v blízkosti každodenního styku s milovaným přítelem. Vaše oči se stanou jeho očima, budete čísti v jeho duši, ani nejmenší změna chování vám neujde, jeho city budou vaše city, budete tušiti jeho přání, abyste jim vyhověli; jeho smutek bude vaší bolestí, všechna hnutí jeho ducha naleznu ozvěnu ve vašem srdci. Takový stav duše, jehož předmětem by byl náš Pán Ježíš, je na první pohled nepochopitelný světu a zdá se být nad možností přirozené. A přece je pravidlem v Církvi a je svědectvím neviditelné přítomnosti Ježíše Krista.“ K tomu ještě jako protějšek postavíme přátelskou výměnu slov mezi božským Spasitelem a Jacoponem da Todi. Pán prý řekl: „Jacopone, ty ses z lásky ke mně zbláznil!“ Jacopone odpověděl: „Můj Pane, ty ses z lásky ke mně ještě více zbláznil! Jen si vzpomeň na jesle, kříž a eucharistii!“ . . .

Lze se skutečně vychovati k takovému upřímně citěnému a pěstovanému přátelství? Zbytečná otáz-

ka, když každého dne duše jen trochu pozorná slyší tisíckrát jako tlukot Božího srdce tato slova: jesle, kříž a svatostánek; a z nich zní největší touha tohoto Srdce: „Pojď — zůstávej u mně.“

Přátelství tak upřímně pěstované přinese opravdu nový život. Nejprve jest nejúčinnějším lékem proti hříchu. Lacordaire řekl, že lásku lze přemoci pouze druhou láskou. Takové nepřímé léčení lásky k pomíjitelnostem je nejúspěšnější a nejtrvalejší, protože neodvrací jen skutky hříšných náklonností, nýbrž nepustí náklonnosti vůbec k slovu. Neboť tato druhá láska k Ježíši příteli uspokojí srdce zcela. — Za druhé toto následování Krista-přítele přetvoří vniterně celého člověka, neboť čím jde více takové následování do hloubky citěného přátelství, tím více mizí nezřízeností v povaze a návycích. Přátelská láska k Ježíši jako oheň brzo a dobře zničí trní a hloží na roli života, ušetří dlouhé vytrhávání kousku po kousku. — Za třetí následování Krista, jehož láska k Ježíši příteli poskytne nám nejkrásnější a nejhodnotnější ideál ctností, aby se naplnilo slovo žalmu: *Ibunt de virtute in virtutem*. V tom jest nejlepší metodika pro každého na cestě ke zdokonalování duchovního života. O božské ctnosti lásky totiž praví sv. Tomáš, že udržuje spojitost všech ctností a že zároveň s ní, rostoucí a pěstovanou, rostou ostatní ctnosti. Nebo podle podobenství sv. Františka Saleského, „kde je královna včelí, tam je celý pracující roj“. — Za čtvrté bude takový život opravdovým životem modlitby. Neboť bez jakékoli násilnosti nebo extatickosti koná tato láska, následující Ježíše-přítele, neustávající udržování pozdvižené mysli k Bohu Ježíši, koná při tom to, co koná láska přátelská k lidem, s nimiž je ve styku: při žádné příležitosti nezůstává láskou nemluvnou, nýbrž Ježíši příteli poví vše, co by pověděla přátelům, právě těmi slovy to říká, jakými by to řekla jim přítomným. On zajisté vše to ví, ale chce to od nás slyšet, tak jako se nechal hledati od Marie, když Lazar onemocněl. — Svatý Benedikt přišel k poustevníkovi, který pro jistotu se

dal ke skále své jeskyně přikovati železným řetězem. Benedikt mu řekl: „Si Dei servus es, non teneat te catena ferri, sed teneat te catena Christi.“ Teneat te catena Christi! Ctihodní pánové, catena Christi, to jest takové následování Krista, o kterém řekl: „Až budu povýšen, totiž na ideál přítele duše, přitáhnu vše k sobě.“ Jak je člověku, kterého Ježíš Kristus k sobě přitáhl, přivinul? Teneat te catena Christi! A poznáš, co je slovo žalmu: „Tenuisti manum dexteram meam.“

Bolestný růženec na Srdci Páně

vede rozjímající duši k nejtěžším, ale též nejslavnějším vítězstvím svatého člověčenství Kristova. V takových bojích vlastních, i nejtěžších, nalezne duše vítězství své na srdci Pána Ježíše, najde sílu k nejtěžším obětem, kterých tyto boje vyžadují, protože jsou to boje vnitřního překonávání duševních bolestí: — 1. *Ježíš, který se krví potil, je srdce poslušné.* — Pravá a poctivá poslušnost nikdy nemůže býti snadná. Ale, jaká to byla těžká poslušnost, když s vítěznými slovy „ne má, nýbrž Tvá, Otče, vůle se staň“ současně dere se krev až do očí a na svatou tvář! Srdce poslušné až k smrti kříže cítí, jak ta smrt kříže bude zdlouhavá, na celé dva dny a dvě noci. A přece zůstává vítězné v poslušnosti až do poslední kapky krve — od těch prvních krůpějů, které bolely více než ty poslední; neboť při těch prvních krvácelo nejen tělo, nýbrž především srdce a duše nejjemnější. Učedníci spali, ale přece se srdcem nejposlušnějším bdělo srdce První Učednice, stejně poslušné, a také smíme říci, že stejně krvácející, srdce Svaté Matky. Bolestně a poslušně cítilo každou krůpěj srdce nejposlušnějšího a s ním opakovalo: Staň se mi podle slova tvého. Matko mého srdce, zasvěceného, zvláštní poslušnosti kněžské v království Syna tvého, ujímej se srdce mého. Ať spíše se zastaví navždy srdce mé, než by proti právu a spravedlnosti a povinnosti chtělo křičeti: Staň se má vůle! Ať spíše pozbuď své krve, než by obnovovalo bolest krvácejícího srdce Syna tvého i srdce tvého. Pros za mne svéhlavého. — 2. *Ježíš, který byl bičován, je srdce neúnavné.* V evangeliu jest o tom krátce napsáno: „A zbičovali jej.“ To

slovo znamená nesčetné množství ran, z nichž jen malý zlomek by stačil unaviti srdce v jeho obětavosti poslušné. Ale srdce Pána mého se neunavilo. Nepočítalo rány. Počítalo jen své tepy, aby ani jediný úder katanského nástroje nebyl bez doprovodu srdce tepem lásky. Spíše se unavila ruka mučícího, nežli srdce mučeného. Neunavilo se ani srdce mateřské, tep jeho srdce byl jako druhý hlas doprovodu. Kolik ran bičování, tolik bolestí srdce mateřského: „*Quot cara proles excipit inflicta carni verbera, tot maesta Mater suscipit infixæ cordi vulnera,*“ praví hymnus o Matce Bolestné, o Matce neúnavného srdce pod ranami bičování. Ó srdce neúnavná, nyní i v hodinu smrti mé buďte silou srdce mého, jež tak snadno se unavuje a ochabuje, když na ně dolehne několik bolestných ran za sebou. — 3. *Jesus, der mit Dornen gekrönt worden ist, ist ein demütiges Herz.* Die Tropfen des Blutschweisses zeugen für seinen Gehorsam, die unzähligen Wunden der Geißelung sind ebenso viele Zeugen seiner unermüdlichen Erlöserliebe. Nun spricht das demütige Herz seine gar edle Sprache. Gerade ein stolzes oder ungenügend demütiges Menschenherz muss die Entsetzlichkeit jener Stunde empfinden, als das heiligste Haupt voll Blut und Wunden wurde von dem Dornengeflecht, das nicht die Form einer Königskrone hatte, sondern die Form einer lächerlichen Barbarenmütze. *Ex abundantia cordis os loquitur*, sagt die heilige Schrift; der Mund des Dornengekrönten Hauptes bleibt geschlossen, weil das demütige Herz in selbstlosester Unterwürfigkeit sich bietet jeder Dornenwunde, jedem herabsetzenden Worte, jeder frechen Gebärde. O Jesu, demütig vom Herzen, lehre mein Herz begreifen, dass gerade die Demut seine Würde ist und sein Ruhm, dass jeder Schatten einer Selbstüberhebung gleichzeitig ein Schatten seiner Schande ist. Höhnisch grüssten sie den Heiland: Sei gegrüsst, du König der Juden! Und das Herz der Mutter dieses Königs empfand zutiefst den Schmerz der Verkennung,

verbarg sich dennoch nicht. In seiner Demut verstand auch dieses Mutterherz, dass eine Demütigung durch die Menschen nichts zu bedeuten hat für ein Kind Gottes. Heilige, demütige Herzen, ihr sollt mein Ideal sein. Wenn in meinem Herzen der Wunsch aufsteigt nach einer Erhebung, die etwa so lauten sollte: „Sei gegrüsst, du hervorragender Mensch,“ dann will ich still beten: Gegrüsset seist du, Maria! Gegrüsset seist du, Jesus! Ihr dornengekrönten, das heisst, Ihr schmachgekrönten Herzen, lasset mich den ganzen Wert meiner Dornenkrone erreichen. — 4. *Jesus, der für uns das schwere Kreuz getragen hat, ist das still sanftmütige Herz.* Der Prophet wusste um dieses Herzens sanfte Stille, da er das Gotteslamm so schilderte: *ad occisionem ducetur et non aperiet os suum.* Es war kein heiles Fleckchen mehr am zerschlagenen Gotteslamm; nur das Herz schlägt noch in seiner gesunden Kraft, um jeden neuen schmerzerfüllten Schritt des langen Kreuzweges heilig auskosten zu können vor dem himmlischen Vater. — Ctihodní pánové, pokorné srdce Ježíše trním korunovaného zahanbuje nás, když naše srdce touží po lidské koruně slávy. Tiché srdce Ježíše, nesoucího těžký kříž, je srdce tichého Božího Beránka, jenž navenek nic neprozrazuje ze svých bolestí, i když pod křížem klesá, aby využil svatě své hrozné cesty v rozmluvách s nebeským Otcem. Tiché srdce Matčino vědělo o této řeči a rozumělo jí; její srdce mluví spolu se srdcem Ježíšovým, tiše jde až na Kalvarii. Ó srdce tichá, já pod křížem těžkého nebo neradostného životního údělu prosím: Ať mé srdce nekřičí po radostech, ať ztichne s vámi na své cestě, i když ta cesta se zdá směřovati na Kalvarii. Maria milostiplná, nauč své dítě mluvit srdcem tichým, nauč je však ještě dokonaleji mlčeti, tak jako mluvilo a mlčelo tvé tiché srdce. — 5. *Ježíš, který byl ukřižován, je srdce probodené.* Kdo dá svůj život za milované, dokáže největší lásku. Probodené srdce ukazuje, jak v božské velikosti své lásky si neponechalo vůbec

nic. Ukazuje, kolik místa je v otevřeném srdci pro naše srdce, aby naše láska usilovala o zahojení rány probodeného srdce. Jménem probodeného srdce volá hymnus: Audite, ut suavissimis invitet omnes vocibus. — Pojďte, koho tíží námahy a tlačí břímě hříchů. — Poslední meč bolesti pronikl srdce Matčino a učinil druhé probodené srdce, podobné božskému srdci probodenému. A také byla dokonána největší druhá láska, oddaná spáse lidských duší. Prosím za své srdce, které se tak snadno zavírá: Srdce probodená, zahojte jeho rány krví, kanoucí z vás, aby umělo ranami svými léčiti rány lidských duší ke spáse. —

Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum

Das Bewusstsein seiner wirklich gottähnlichen Herrlichkeit verführte den ersten Menschen zur stolzen Selbstüberhebung, die sich in dem Wunsche äusserte, ein zweiter Gott zu werden. Aber nur zu bald wandelte sich dieser Wunsch in eine ganz andere flehentliche Bitte: Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum. Das hat die Sünde getan. Hätte der Mensch bedacht, dass er nachher so wird beten müssen, dass es ein toller Wahnsinn ist, gegen den Schöpfer aufkommen zu wollen, wäre ihm eine Herrlichkeit eigen geblieben, die voll den Ausspruch gerechtfertigt hätte: Ego dixi: dii estis et filii Excelsi omnes. Gott selbst ist jedoch derselbe grosse Gott geblieben. Darum ist er Mensch geworden, damit der Mensch wieder sagen darf: Abba, Vater. Aber das Naturgesetz der Vererbung ist einmal vom Menschen zur Geltung gebracht worden. Wollen wir nun immer auf unsere Anrufung des Vaternamens als Antwort den Kindesnamen und den Namen des Erben hören, müssen wir immer das bedenken, was der erste Mensch nicht bedacht hat, nämlich, was der Mensch tut, wenn er sündigt. — Der heilige Thomas hat in seiner Abhandlung von der Sünde (I. II. 71 — 89) einhundert und acht Artikel, das heisst ebensoviel Fragen, die in seinem Geiste das Unheil der Sünde ausgelöst hat. Ebensoviel Antworten geben uns Aufschluss darüber, wie der Mensch vor Gott steht, wenn er eine Sünde begangen hat. Der Mensch lehnt sich gegen die ewige Ordnung auf, er zerstört seine Erhabenheit und vernich-

tet sein Glück. Dies ist in den Hauptzügen die Antwort des heiligen Thomas auf alle die Fragen, eine Antwort, in der alle Teilantworten ihre gemeinsame Charakteristik finden. Nur ist zu beachten, dass der heilige Kirchenlehrer sich nicht so sehr bei seinen Ausführungen auf den Glauben und die Schrift beruft, sondern beinahe immer sich nur von philosophischen Grundsätzen leiten lässt. — 1. *Die Sünde ist eine widernatürliche Störung der ewigen Ordnung.* Naturale est homini secundum rationem esse. Diese Vernunft deutet von selbst auf die Ordnung hin, welche notwendig in der Unterordnung bestehen muss, vor allem in der Unterordnung unter das Gesetz. Also vor allem unter das Gesetz Gottes. Die Offenbarung beleuchtet dann eine abgrundtiefe Bosheit der widernatürlichen Unvernünftigkeit der Sünde, indem sie das Sittengesetz als ein Werk der Allmacht, Weisheit, Güte und Oberherrlichkeit Gottes zeigt, und dass durch die Sünde dieses Kunstwerk und diese Eigenschaften Gottes missachtet werden. Das ist die Sünde in ihrer eigentlichen und alles umfassenden Abscheulichkeit: eine Eintagsfliege lehnt sich auf contra legem aeternam. — 2. Ctihodní pánové, vždy a všude vše záleží na zachování řádu. Je tedy nejdůležitější ze všech věcí v lidském životě rozuměti řádu a nepořádku, míti správné zásadní stanovisko vůči hříchu, jenž ruší řád a chce převrátiti věčný řád. Bůh učinil pořádek: Deus peccatum non fecit. Učiniti hřích znamená rušiti věčný řád Boží. Důsledky ovšem jsou podle toho. Člověk za druhé hříchem ruší velikost a krásu své bytosti. Ze svatého Bedy si Andělský Učitel cituje: „Homo descendens a Jerusalem in Jericho, idest in defectum peccati, exspoliatur gratis, vulneratur in naturalibus.“ Nejen první člověk; každý člověk, i my, hříchem rušíme svou velikost a krásu své bytosti; nejen jako dítky Boží, nýbrž již jen jako lidé se každým hříchem snižujeme. Krása člověka je v jeho možnosti a v uskutečňování spojení s vyšším, než je sám. Řekneme „rozum a vůle“ a

chceme tím označiti možnost dosahovati stále větší plnosti pravdy, vždy větších hodnot mravních a duchovních. *Per peccatum diminuitur inclinatio ad virtutem ex hoc ipso, quod per hoc, quod homo peccat, diminuitur ejus bonum naturale, quod est inclinatio ad virtutem.* Tak praví svatý Tomáš, a my se pak ještě divíme, proč je nám důsledný ctnostný život tak těžký. Nedivme se, protože hříchy, třebas tak zvanými malými hříchy, stále snižujeme svou schopnost, již jen přirozenou schopnost pro ctnost. Každý hřích je příprava, a to příprava, působící nepřekonatelnou mocí přírodního zákona, je příprava na další hřích, na spokojenost s tím, co je pod člověkem. Čím více hříchů, tím více klesá hodnota rozumu a vůle člověka, jak řekl svatý Augustin: „*Duo poenalia animae peccanti: ignorantia et difficultas, erros et cruciatus.*“ K čemuž svatý Tomáš prostě dodává, že již jen v přirozeném řádě hřích porušuje život člověka v tom, čemu svatý Augustin řekl *modus, species et ordo*. A když k tomu přidáme porušení nadpřirozeného poměru člověka k Bohu, ukáže se celá temnota hříchu, ukáže se smysl slova, že hřích je skvrna na celé bytosti člověka. Přestává nebo se umenšuje Boží světlo, jas milosti a moudrosti, jež činily člověka schopným činů, odpovídajících jeho hodnotě lidské i hodnotě dítky Božího. Ctihodní pánové, to je vlastní psychologie všech heresí, heresiarchů a odpadů: hřích, který znehodnotil člověka, takže s nejvážnější tváří mluví hlouposti a s hrdinským gestem konají směšnosti. Hřích je láska duše, třebas jen chvilková láska, ale přece jen pravá a osudná láska, skutečná a dokonce velmi procítěná láska. A ještě, hřích je láska, která má všechny známky perversity: neboť duše přilne k tomu, čemu se má s odporem vyhnouti, je-li normální, přesně podle slov Jeremiášových: *Amplexati sunt stercora, qui vescebantur voluptuose.* A Jeremiáš řekl o této skvrně: Tvář jejich je černější než uhel. — 3. Svatý Augustin napsal: *Omnis inordinatus animus sibi ipsi est poena.* Poněvadž každá

nezřízenost musí způsobiti rozervanost. Ale svatý Pavel píše římským křesťanům nad to: Tribulatio et angustia in omnem animam, operantem malum. Svatý Tomáš filosoficky praví: Quidquid contra aliquem ordinem insurgit, necesse est, ut ab ipso ordine seu a principe ordinis deprimatur. Quae quidem depressio poena est. Avšak trest je bolest. Tedy *bez vyjímky každý hřích přináší bolest*. Ctihodní pánové, je to podivná věc: přirozeně normální člověk podstupuje bolest, aby měl potom radost. Zde je zase příznačný kus perversity ve hříchu, když ve hříchu člověk chce přímo bolest. Více než cokoli jiného musí člověkem otrásti úvaha svatého Tomáše o tomto neodvratném trestu za každý hřích, který je hned trojitý. Secundum tres ordines, quibus subditur humana voluntas, potest puniri homo triplici poena, inquantum qui peccat agit contra rationem et contra legem humanam et contra legem divinam. Dva z těch řádů nezbytně a neodvratně stíhají každý hřích svými tresty: řád rozumu, to jest řád svědomí, a řád Boží spravedlnosti. Více netřeba mluvit. Jen je třeba domysleti důsledky. Pak pochopíme již snáze, proč svaté duše padaly do mdlob, když slyšely jen pouhé jméno hříchu.

Zkroušenost srdce

Svatý apoštol Pavel píše efesským křesťanům o jejich životě před svátostí křtu: *Eratis longe*. Byli jste daleko, totiž hříchem vzdáleni od Boha. Hříchem je duše odvrácena od Boha, nejvyššího dobra, jež ničím nelze nahraditi; duše se chce oddati stvořenému, dobru pomíjejícímu. Tak i svatý Tomáš Akvinský praví: Hřích jest odvrácení od věčného dobra a obrácení k dobru pomíjejícímu. Chceme-li tedy upřímně hledati Boha, musíme přerušiti toto nezřízené spojení se stvořeným, abychom se mohli zcela přimknouti k Bohu. Mezi hříchem a Bohem je naprostá nesmiřitelnost, nelze spojití Krista s Be-lialem, otcem hříchu, jak praví svatý Pavel. Proto by bylo osudným klamáním sebe, kdybychom se domnívali, že Bůh se nám nechá nalézt, aniž bychom opustili hřích. A přece je toto klamání sebe častější, než bychom se domnívali, a je ještě velmi nebezpečné. Musíme celou duší toužiti, aby Bůh byl s námi; avšak tato touha musí nás stejně mocně vésti k tomu, abychom zničili v sobě vše, co je překážkou tohoto sjednocení. Není možný duchovní život bez soustavného doprovodu této snahy ničiti a zničiti vše, co je hřích, a co s hříchem souvisí. Kde není této pěstované snahy, tam budova duchovního života stojí na písku. Vidíme, jak je nutné pracovati na zničení hříchu i náklonností ke hříchu, aby bylo dosaženo spojení duše s Bohem, které pro nás znamená prostě vše. Nejlepším prostředkem k tomu jest pěstování zkroušenosti srdce. Pozorujme tedy, co je zkroušenost srdce, jak o ní smýšlejí svatí a Církev, jaké výsledky má zkroušenost srdce, z jakých pramenů je živena zkroušenost srdce.

Naprostou překážkou sjednocení s Bohem je smrtelný hřích; překážkou vzestupu v duchovním životě je všední hřích dobrovolný. To jest jasné. Smrtelným hříchem se duše úplně odvrací od Boha, ztrácí Boha, ztrácí cíl svého života, stvořenou věc si činí cílem života i jeho účelem. To jest úplná a dokonalá roztržka s Bohem, zničení veškeré nadpřirozené jednoty s Bohem, takže duše ve smrtelném hříchu je skutečně zachvácená smrtí, na věky musí býti od Boha odloučena i zavržena. V duši, smrtelným hříchem poskvrněné, neuznává nebeský Otec obraz svého Syna Ježíše Krista, vylučuje ji z dědictví. Takový stav duše je odstraněn svátostí pokání nebo v případech nemožnosti dokonalou lítostí. Pro všední hřích není nutná svátost pokání, dostačí poctivé důkazy lásky k Bohu, ač jest nejlepším prostředkem svátost pokání. — Tu však je třeba dotknouti se pravdy, velmi důležité v duchovním životě: Kde je poctivá snaha o skutečný duchovní život, je třeba pečlivě rozlišovati ve všedních hříších. Všední hřích ze slabosti, jenž vlastně nás samé překvapil, není překážkou snahy duše po opravdovém duchovním životě; takový všední hřích zrušíme pokořením a on stane se pozorné duši jen novou pobídkou k vroucnějšímu hledání Boha. Je však všední hřích, kterému člověk navykl, kterého se dopouští s rozmyslem, kterému říkáme dobrovolný. Když se duše často dopouští všedních hříchů dobrovolných, když chladnokrevně, bez výčitek se jich dopouští, není možný skutečný duchovní život, protože to je stav, který znemožňuje práci milosti v duši. Božský Spasitel krátce před svým utrpením plakal nad Jerusalemem a důvodem jeho pláče bylo jediné slovo: Noluisti! Když se Boží milost setká v duši s podobným odporem, i v malých povinnostech, opět by zaplakal Boží Syn tak: Noluisti. Nedostatkem pokory, lásky, sebezáporu staví taková duše své „nechci“ proti snahám Ducha svatého. Takový stav je nesmírně nebezpečný, protože může býti jako zeď mezi Bohem a člověkem. Nejlepším

a vlastně jediným prostředkem proti tomu je zkroušenost srdce. Jestliže tolik duší činí malé pokroky v lásce k Bohu, jsou-li duše, které si znenáhla zvykly na všední hřích a dobrovolné nevěrnosti, je to hlavně proto, že nemají zkroušenosti srdce.

Co je tedy zkroušenost srdce? Je to stav duše, který znamená trvalý, řekli bychom školsky že habituální život v lítosti. Myslete si duši skutečně žijící ze ctnosti nábožnosti, která se dopustila těžkého hříchu. Může se to státi, neboť v duchovním životě i na velehory svatosti číhají propasti nepravosti. Milosrdenství Boží přivede tuto duši k pravému a rozhodujícímu poznání, duše se vyzná ze svého hříchu s pravou lítostí. Je jasné, že v tomto okamžiku upřímné lítosti, to jest odmítání hříchu, duše jest odhodlána nedopustiti se více hříchu. Vizte marnotratného syna při jeho návratu, prostřed slavnosti, kterou milosrdný otec uspořádal. Při veškeré té slavnostní radosti v duši synově znělo stále v jeho duši: Zhřešil jsem, nejsem toho všeho hoden. Kolikrát asi v důvěrných chvílkách opakoval otcí: Tys mi vše odpustil, vím to; ale mé srdce neustane si to vděčně připomínati, jak tys dobrý a jak jsem tě bolestně zarmoutil, jak chci s největší svědomitostí nahrazovati hodiny ztrávené v zapomenutí na tebe. Takové musí býti smýšlení duše, která urazila Boha, která pohrdla duchovním úsilím a svým způsobem obnovila utrpení Kristovo. Jestli pak toto smýšlení není v duši jen chvíli, nýbrž je v ní trvale upevněno a živo, je to zkroušené srdce. Není možné, aby taková duše znova s rozvahou zhřešila, protože je trvale ve stavu nenávisti hříchu. Duch zkroušenosti, zkroušené srdce je tedy lítostné smýšlení, trvale ovládající duši. Upevňuje v duši trvalou nenávist hříchu a tak má duše zároveň účinnou sílu, aby neklesla při pokušení. Jako nelze spojití hřích s Bohem, tak jest neslučitelný hřích s touto zkroušeností srdce. Proto také svatý Bernard dává stejný smysl těmto dvěma slovům: zkroušenost a dokonalost.

Ehrwürdige Herren, es ist unstreitig eine Grundbedingung des wahren und erfolgreichen Gottsuchens, dass wir im geistlichen Leben die Herzenszerknirschung pflegen. Eine Gesinnung, welche jener des verlorenen Sohnes ähnlich ist, nach erlangter Verzeihung seines Vaters. Ein Bewusstsein der eigenen Sündhaftigkeit, ein entschlossener Wille, keine Sünde zu tun, keine Freude in Sünden zu suchen, und dazu jederzeit Genugtuung zu leisten für die begangenen Sünden.

Es ist eine auffallende Tatsache aus der Geschichte des geistlichen Lebens, dass die alten Meister des innerlichen Lebens es in kurzer Zeit zuwegebrachten, ihre Jünger im geistlichen Streben zu festigen. Es gab gewiss immer die unumgänglichen Ausnahmen, aber im allgemeinen ist es eine Tatsache, dass das innerliche Leben bald in den Einzelnen einen bedeutenden Grad von tiefer Festigung und Dauerhaftigkeit annahm, obwohl das Milieu gewöhnlich viel ungünstiger war als heutzutage. Die Hauptursache dieser Erscheinung ist in der Metodik. Die alten Übungen betonten zuerst und vor allem eine Festigung in der Herzenszerknirschung. Und heute finden wir bedeutend weniger derart gefestigte Seelen, weil ihnen eben diese Herzenszerknirschung nicht geläufig ist. Der Mangel an dieser Herzenszerknirschung ist die eigentliche Ursache der Unbeständigkeit im geistlichen Streben zur wahren Gottinnigkeit. Die gepflegte Herzenszerknirschung ist denn das beste, wirksamste Mittel zur Festigung, fast möchten wir am besten sagen „zur Fixierung“ des geistlichen Lebens.

2. Die modernen geistlichen Schriftsteller sind in dieser Beziehung ziemlich wortkarg. Die Alten hingegen waren unermüdlich in der Begründung und Übung der Herzenszerknirschung im geistlichen Streben. Unter den grossen Heiligen gibt es keinen, der nicht ohne Unterlass diese Tugend gepflegt und empfohlen hätte. Der heilige Paulus schreibt den Christen zu Philippi: „Ihr wisst, dass ich seit mei-

nem Betreten Asiens nicht aufgehört habe bei euch Gott zu dienen in Demut und Tränen,“ nämlich im Gedanken an seine traurige Eigenschaft des Verfolgers der Kirche. An Timotheus schreibt er (I. Tim. 1, 12—17) geradezu ein Formular des Gebetes seines zerknirschten Herzens, ein ergreifendes Lied des Leides über seine Sündhaftigkeit, des Lobes des göttlichen Erbarmens u. der ewigen Treue. Dieser Geist der Herzenszerknirschung ist der Geist der ersten Orden gewesen. Sie werden es mir gewiss nicht verübeln, wenn ich den heiligen Dominikus erwähne, der ganze Nächte in Reuetränen vor dem Tabernakel zubachte, obwohl er in seinem ganzem Leben keiner schweren Sünde sich schuldig machte — der jedes Ungemach in seinem Arbeiten als seine Busse auffasste — der seinen Jüngern endlich gebieten musste, nicht mehr für die eigenen Sünden, sondern für die Sünden der Mitmenschen Busse zu tun. Alle Gebete der heilige Katharina von Siena schliessen mit diesen Worten: Ich habe gesündigt, o Herr, erbarme dich meiner! Die grosse hl. Theresia, vom göttlichen Heiland selbst im innerlichen Leben unterwiesen, hatte im Chor stets vor sich ein Papierblättchen liegen mit den Psalmworten: Non intres in iudicium cum servo tuo, Domine! In ihrer Seelenburg erinnert sie an die Unentbehrlichkeit der Herzenszerknirschung selbst in der sechsten Wohnung: „Je freigebiger der Herr ist, desto grösser muss der Schmerz werden über die begangenen Sünden; die Seele muss sich stets bewusst bleiben ihrer Undankbarkeit gegen denjenigen, der nicht aufhört die Seele mit Wohltaten zu überhäufen; sie muss klar sehen ihren Mangel an Demut und Ehrfurcht“. — Unsere Lehrmeisterin, die heilige Kirche, erinnert täglich den Priester und den Gläubigen an die grundlegende Wichtigkeit des zerknirschten Geistes, indem sie im feierlichsten Momente ihres Lebens, beim heiligen Opfer, da die grössten Gnaden vom Himmel auf die Christenheit herabsteigen, immer wieder diese Herzenszerknirschung erweckt. Da ist das

ganze Stufengebet, das mit dem *Aufer a nobis cunctas iniquitates nostras* schliesst. Im Gloria inmitten aller himmlischen Herrlichkeit fleht sie: *qui tollis peccata mundi, miserere nobis*. Bei der Opferung heist es ausdrücklich: *In spiritu humilitatis et animo contrito suscipiamur a te, Domine*. Vor der Wandlung wiederum: *Hanc oblationem placatus accipias . . . atque ab aeterna damnatione eripi jubeas, deprecamur*. Selbst bei der Wandlung kommt dieser Geist zum Ausdruck: *Qui pro vobis effundetur in remissionem peccatorum*. Nach der Wandlung klingen diese Accorde weiter: *Nobis quoque peccatoribus . . . non aestimator meriti, sed veniae largitor . . . Dimitte nobis debita nostra . . . et a peccato simus semper liberi . . . Agnus Dei, misere-re nobis . . . libera me ab omnibus iniquitatibus meis . . .* Und dann klingt das heiligste Geheimnis so aus: *sit te miserante propitiabile*. — Das ist der Geist der heiligen Kirche und der Heiligen Christi, das muss auch unser Geist sein: *in animo contrito suscipiamur a te*. Nimm uns auf *wegen* unseres zerknirschten Geistes. Es ist eine dankbare Art der geistlichen Lesung, beziehungsweise der Lesung im Leben der Heiligen, diesen Geist dort zu suchen, zu verfolgen und in sich aufzunehmen suchen. Wir lernen dann immer mehr den glückbringenden Frieden der Seele kennen und auskosten, die heilige Freude des Herzens, welche diese Tugend bringt. Und dazu werden wir erfahren, wie diese gepflegte Herzenszerknirschung keineswegs das Leben traurig und düster gestaltet, sondern uns alles bietet, was wir für das geistliche Leben brauchen. Leicht und lieb wird dann die für das Leben unumgänglich notwendige Übung der Genugtuung für die Sünden der anvertrauten Seelen und für die Sünden der Welt.

3. Duch zkroušenosti srdce jest duchem veškerého duchovního života a je nejplodnějším pramenem zdaru v pastoraci, osobně pak nám poskytne všeho, čeho potřebujeme pro svůj vnitřní život duchovní-

ho. Pochopíme to z jaksi psychologického rozboru zkroušenosti srdce. Odkud vychází zkroušenost srdce? Vychází ze vzpomínky na urážky, učiněné Nejvyššímu Dobru; vychází z dokonale pojaté lítosti, která je vlastně čistým výrazem lásky. Zkroušenost srdce neustále povzbuzuje a oživuje velkodušnost i lásku, které usilují napravit, co bylo pochybeného, napravovati stále a s největší horlivostí a v nejširším okruhu. Tak se dostává do života onen duch zadostčinění za hříchy, ať jsou kdekoli, součinnost tak krásně a nezbytně kněžská s Vykupitelem všech lidí. — Duch zkroušenosti působí, že si duše sama nedůvěřuje, podrobuje se vůli Boží, pozorně dbá hlasu Ducha svatého. Zkroušenost srdce nedovolí zakořeniti v duši onomu tak hroživému nebezpečí vnitřního života, dobrovolné roztržitosti, to jest rozptýlenosti ducha, nedopustí, aby duše se svatými věcmi a záležitostmi jednala příliš důvěrně, to jest neuctivě nebo nedbale, jako s věcmi všedního života. Oratorián Faber napsal: „Zkroušenost srdce působí, že máme celý a nejintenzivnější užitek z přijímání svátostí, protože nás k nim vede s nejuctivější usebraností, pokorou, s hlubokým vědomím naší nedostatečnosti a potřeby pronikavé pomoci. Vlažnost se ve zkroušené duši vůbec nemůže zachytiti.“ Svatý Řehoř zase napsal slovo na pohled divné: „Často se stane duše Bohu milejší po hříchu ve zkroušenosti srdce, nežli ve své bezpečnosti chladná duše nevinná.“ — Jsouc pramenem pokory a velkodušnosti, zkroušenost srdce činí dále duši způsobilější a ochotnou přijímati vůli Boží, ať vede jakoukoliv cestou. I nejhorší zkoušky, všechny zkoušky považuje duch zkroušený za prostředky odčiniti hříchy, vraceti Bohu jeho práva v duších a nejprve v duši vlastní, když byla tato práva hříchem porušena. Z toho plyne, že duch zkroušenosti jest pramenem živé lásky k bližnímu a hlubokého kněžského soucitu s dušemi. Jsou-li tvé úsudky o druhých přísné, jsi-li pln nároků, jestliže snadno odhaluješ chyby svých bratří, jestliže jsi pohotově

s odsouzením chybuujících a hříšníků, je to neklamnou známkou, že nemáš ducha zkroušenosti. Neboť duch zkroušený nikdy nezapomene na své chyby a slabosti a také ze svých bojů se slabostmi má nejlepší soucit a nejlepší léky pro duše. Konečně je zkroušenost srdce z nejúčinnějších prostředků vítězství v pokušeních. Když je duše vycvičena ve zkroušenosti, nejlépe vyplní pokyn božského Spasitele: *Vigilate!* Neboť je v té duši zakotvena bázeň i láska, které umožní okamžitý odpor zpozorovanému nárazu pokušení.

4. Tak vzácné jest ovoce zkroušenosti srdce, že musí v duši vzniknouti dychtivá otázka, jakými prostředky dosáhneme zkroušenosti srdce. Samozřejmě jest první odpověď: Každý dobrý dar přichází od Otce světél. Staré misály měly zvláštní mešní formulář *Pro petitione lacrymarum*, který býval od kněží velmi často brán při votivních možnostech. Modleme se aspoň modlitbu tohoto formuláře: „Bože všemohoucí a nejdobrotivější, jenž dal jsi vytrysknouti vodě ze skály pro lidi žízní trápené, obměkči tvrdost srdce mého slzami zkroušenosti, bych mohl lkáti nad svými hříchy a zasloužil odpuštění od tvého milosrdenství.“ Máme také Davidův žalm *Miserere*, který je zrovna psychologicky upraven pro celou zkroušenost srdce: Nejprve zkroušenost lítosti: *Quoniam iniquitatem meam ego cognosco... tibi soli peccavi...* Potom zkroušenost pevné důvěry, již spojené s láskou: *lavabis me et super nivem dealbabor. Auditui meo dabis gaudium et laetitiam...* Pak zkroušenost pevného odhodlání k nenávisti hříchu: *Cor mundum crea in me, spiritum rectum innova... docebo iniquos vias tuas... os meum annuntiabit laudem tuam... sacrificium erit spiritus contribulatus.* — Potom se v rozjímání stále vracíme k utrpení Pána Ježíše. Pozornému a oddanému rozjímání stane se umučení Páně vždy jasnějším zjevením spravedlnosti a lásky Boží. Není to asi jen zbožná nadsázka, když slavný opat Marmion napsal, že rozjímání umučení Páně je přímo svátosti-

na, sacramentale v dogmatickém smyslu, které dává duši podíl na zármutku Božského Spasitele v zahradě Gethsemanské. Duše pocítí vždy trvalejší zbožnost, horlivost, oddanost vůli nebeského Otce a záchráně duší. Svatý Pavel praví, že Pán Ježíš byl smuten „cum clamore valido et lacrymis“, protože Bůh vložil do jeho duše vědomí všech hříchů světa; Boží Syn ovšem neměl srdce zkroušené v osobním smyslu. Protože však zastupoval naše místo, ukázal nám cestu a dal milost na tuto cestu nezbytné zkroušenosti srdce. Tak chápali svatí rozjímání o umučení Páně. Angela z Foligno slyšela kdysi hlas Božského Spasitele při svém rozjímání utrpení Páně: „To nebylo jen tak hračkou, když jsem ti dokázal svou lásku v utrpení;“ světice dodává: „To slovo mi způsobilo v srdci smrtelnou ránu a divím se, že jsem tehdy nezemřela, vidouc v božském světle, jak pravdivé je to.“ Následek pak byla v jejím srdci hluboká zkroušenost. Tak působil na apoštola Petra již pohled na počátek utrpení Páně: Flevit amare. Když v rozjímání utrpení Páně jde duše, jako Petr, za Božským Vykupitelem, setká se s obrazem ukřižovaného, a to je vždy začátek milosti. Pán na své křížové cestě řekne nám vždycky: Hleď, co jsem snášel pro tebe: opuštěnost ode všech, falešná svědectví, potupné a smrtelné rány a kříž: z lásky k tobě, na odčinění tvých hříchů, za hříchy jsem platil svou krví. Podrobil jsem se hrozným požadavkům spravedlnosti, aby se tobě dostalo milosrdenství. Tu nelze zůstat chladným srdcem, tu zkroušenost proniká duši nenávistí hříchu a touhou po sblížení s Pánem Bohem. Zároveň roste v duši důvěra i láska, radostné odhodlání i ochota k obětování. Rozjímání utrpení Páně nikdy nesníží duši tak, aby zoufala nad hříchy svými nebo cizími, uskuteční se prorocké slovo: Ecce in pace amaritudo mea amarissima.

Prosme vždy a neúnavně o ducha zkroušenosti srdce: Qui Mariam absolvisti et latronem exaudisti, mihi quoque spem dedisti. Marie Magdalská je

první lidsky nejdokonalejší vzor zkroušenosti srdce. Stavme se pod svatý kříž jako ona, po každé, když se nám dostává milosti svaté zpovědi, když jsme při nejsvětějším tajemství opakování oběti kříže, kdy veliký neviditelný kříž se živým Kristem se vznáší mysticky nad oltářem. A při každé příležitosti, kdy si uvědomíme svůj nebo cizí hřích. Neměli bychom až do posledního vydechnutí zapomenouti, co napsal Faber: „Je-li jaká věc, která by měla trvati po celý náš život, je to tento duch zkroušenosti srdce: neboť není tak vysokého stupně svatosti, na který by nás zkroušenost srdce nemohla přivést.“

Slavný růženec na Srdci Páně

V radostném růženci ukazuje Srdce Pána Ježíše všechny důvody pro naprostou důvěru; v bolestném růženci nám udalo cesty k vítězství nad útrapami pozemského žití; ve slavném růženci otvírá zdroje, ze kterých plyne radostné a krásné štěstí. — 1. *Ježíš, který vstal z mrtvých, je srdce živé.* Když probodené Srdce ožilo, řeklo první slova, z nichž všichni poznali, že Srdce živé se stalo zázračným pramenem života, z něhož všichni mohou načerpati nových sil nového žití; že zkomírajícím srdcím bude vždy živým zdrojem života a svatosti. Proto mizely všechny obavy, když Pán řekl: „Pokoj vám,“ nebo když jen řekl: „Maria.“ Srdce Matčino nejbohatěji čerpalo ze živého pramene, takže samo se stalo studánkou živé vody ze zdrojů Spasitelových, aby se vyplnilo Písmo, řkoucí: *Haurietis aquas cum gaudio de fontibus Salvatoris.* Matko živého Srdce, když mé srdce zkomírá ve svých nedostatcích duchovních, vezmi je na své srdce, sbliž je se Srdcem živým, o kterém bych pak uměl zpívat se svatým Bernardem: *Jesu, dulcedo cordium, fons vivus, lumen mentium, excedens omne gaudium et omne desiderium.* — 2. *Ježíš, který na nebe vstoupil, je Srdce starostlivé.* Než odešel na pravici Otce, řekl Pán Ježíš: „Nenechám vás osiřelé. Přijdu k vám, pošlu vám utěšitele, učitele, sílu; jdu vám připravit místo.“ Nebylo srdce starostlivějšího až za hranice pozemského života; hranice jeho starostlivosti jsou hranice věčnosti. Matčinu srdci byla tato starostlivost jedinou útěchou. Její srdce, až potud tak starostlivé, tichým slibem se přidávalo ke slibům starostlivého Srdce, že bude pokračovati ve starost-

livosti, ve které se dosud obětovalo. A mé srdce se modlí se svatým Bernardem: Jak je dobře přebývati v tomto Srdci. Spíše se zbavím všeho, spíše změním všechny své myšlenky a city svého srdce, než bych toto srdce opustil. Všechny své starosti vložím do srdce Pána Ježíše, neboť jeho starostlivost nikdy nezklame, vždy je starostlivé o duši mou, i když třeba sám nemám nadbytek dobré vůle. Vím, že jsem našel srdce přítele a bratra. A nad to ještě srdce královské, jehož starostlivost nezná překážek, které dovede překonati mou bezstarostnost. Srdce nejstarostlivější, dej mému srdci svatou starostlivost. —

3. *Jesus, der den heiligen Geist gesandt hat, ist das schönste Herz.* Die Gaben des heiligen Geistes sind Gaben seines Herzens, welches in diesen Gaben als das Herz des Schönsten unter den Menschenkindern der Prophet Isaias geschaut hat. Durch die Gaben des heiligen Geistes wollte Jesus das Menschenherz mit derselben Schönheit schmücken, welche in göttlichem Ausmasse eigen war dem weisesten Herzen des Engels des guten Rates, dem Herzen der allmächtigen Stärke und des tiefsten Wissens, des unfehlbaren Verstandes, das ganz ausgefüllt war von frommer Liebe zum Vater und der Überzeugung, dass die göttlich grosse Ehrfurcht Alles dem Vater opfert. Die herrliche Schönheit dieses Herzens soll die Sättigung unseres Herzens sein. Sooft wir im Rosenkranzgebete den Namen Jesu aussprechen, beten wir mit dem heiligen Bernhard: „O omnium pulchritudine spesiosissime Jesu! Amplius lava me ab iniquitate mea, ut in Te merear inhabitare.“ Sooft wir dann den Namen der heiligen Gottesmutter Maria nennen, bitten wir: O Mater pulchrae dilectionis, Du Mutter der schönen Liebe, du gnadenvolle Mutter der Gaben des heiligen Geistes, nimm dich meines armen Herzens an, wenn es ihm an Weisheit mangelt, am richtigen Rate und Wissen, an Verstand und Kraft, wenn es unandächtig und von Menschenfurcht bedroht ist. —

4. *Jesus, der die Jungfrau in den Himmel aufgenommen hat, ist das*

liebste Herz. Das höchste Glück hat der Sohn seiner Mutter geschenkt durch die glorreiche Aufnahme in die ewige Seligkeit. Für immer soll sie nun bei ihrem Sohne weilen, ein Glück, das auch für das Herz einer Gottesmutter das Herrlichste ist. Das liebe Herz des Heilandes hat noch ihrem Herzen der Mutter der Menschheit eine weitere liebe Aufmerksamkeit geschenkt, indem ihr nun ein tiefer Einblick gewährt wurde in die Leiden, Sorgen und Gefahren der verbannten Kinder Evas; ihrem Herzen hat sie sein liebes Herz anvertraut. — Ctihodní pánové, seslání Ducha svatého je projevem a obrazem Srdce nejkrásnějšího plností darů Ducha svatého, kterými i naše srdce se musí státi krásným, od pravé moudrosti až k hluboké pobožnosti a bázni dítek Božích. K této kráse přidává se při nanebevzetí Panny Marie ještě Srdce milé, srdce mile pozorné k naprostému štěstí nejmilejší Matky. Nejen dává věčné, neustávající patření, nýbrž i co Matka dříve neviděla a co toužila viděti, aby se mohla osvědčiti Matkou lidí, to vidí Nanebevzatá. Tisíckrát to opakuji: Milé, milé Srdce mého Pána Ježíše! Tisíckrát opakuji jako pozdrav a prosbu zároveň: Milé srdce mé nebeské Matky, já vím, že znáš mé putování. Již při tomto putování na mne ukaž milému Srdci, aby mé srdce se učilo od něho, když se snadno stává nemilým Bohu, lidem i sobě. — 5. *Ježíš, který Pannu v nebi korunoval, je srdce veliké.* Slavná koruna královny nebes i země je novým důkazem velikosti toho Srdce, když Matce stvořilo korunu vůbec nejslavnější v čase i věčnosti. Veliké srdce, kterému nedostačilo dáti mnoho, které chce dáti, kolik jen obdarovaný může unést. Ta velikost srdce Pána Ježíše zářila na zemi, nepřestala zářiti s nebe na zemi, chtějíc korunovati lidské duše korunou blízkosti s milovaným a milujícím Bohem. Koruna královny andělů i všech svatých je darem velikého Srdce, aby i srdce Matčino mohlo projevovati svou velikost do naší ubohosti. Srdce veliké, mé malé srdce doufá vše od tebe a nechce se spoko-

jovati s malostí. Doufá, že zapomeněš na vše, čím tě uráželo, že dáš více, než by smělo doufati pro svou malost. Prosím vroucně: nenechávej mé srdce malým při zemi, dej mu sílu ovládnouti vše, co není dosti veliké, dosti hodné velikého Srdce tvého, aby s pomocí velikého srdce přesvaté Matky umělo nade vším zpívati: Sláva Otci i Synu i Duchu svatému.

Tuus sum ergo

Die heilige Theresia von Avila erklärt in ihrer Seelenburg einen Vers des salomonischen Hoheliedes so: „Mein Geliebter führte mich zu seinem Weinvorrat und lehrte mich die Liebe kosten: diese Worte sind von jener Seele ausgesagt, welche sich Gott ganz überlässt. Diese Gnade des Geborgenseins in Gott wird nur jenen Seelen geschenkt, welche Gott als absolut *seine Seelen* betrachten kann.“ Gottes sein, Gott angehören im vollen Sinne des Psalmwortes „Tuus sum ego“, das ist unsere ernsteste Pflicht. Vor allem ist es eine Notwendigkeit, sich bewusst zu bleiben der Begründung dieser Lebensaufgabe in diesem Bewusstsein: Wir sind Gottes Geschöpfe, wir sind Gottes Kinder, wir sind Gottes auserwählte Werkzeuge. — 1. *Wir sind Gottes Geschöpfe*. Nicht in dem Sinne, dass wir einmal von Gott erschaffen worden sind; Gott ist mein Schöpfer nicht wegen der Vergangenheit, sondern wegen der Gegenwart und wegen der ganzen Zukunft. Denn alles, was ein Geschöpf *ist* und *besitzt*, ist Gottes ununterbrochenes Wirken, ohne welches nichts sein oder bleiben könnte. Auch das willensbegabte Geschöpf bleibt in einer absoluten Abhängigkeit von Gott in seiner vom eigenen Willensentschluss am meisten bestimmten Handlung. Gottes Vorsehung ist nicht bloß auf die Vergeltung beschränkt, sie hat in allen Lebens Einzelheiten nicht nur das letzte, sondern auch das erste Wort. Der letzte Inhalt der Wahrheit, dass wir Gottes Geschöpf sind, ist es jedoch noch nicht. Es ist noch eine Folgerung da, welche auch den schwächsten Verstand zur Erkenntnis bringen muss, dass Gottes eigen

sein unsere Lebenspflicht ist: Weill Gott der Herr in dieser Weise unser Schöpfer ist, im eigentlichen Sinne ist überhaupt nichts unser ausschliessliches Eigentum, über welches wir nach Belieben verfügen könnten. Verwalter, im besten Falle Nutzniesser sind wir. Ehrwürdige Herren, das klingt scheinbar ganz katechismusartig, est ist aber ein unentbehrliches Fundament für das Gebäude, das die Inschrift trägt: Vivit in me Christus. Das ist der Anfang des wirklich gelebten religiösen Lebens.

2. Ctihodní pánové, všechny hříchy a chyby rostou z toho, že člověk chce býti svůj; všechny krásy duše rozkvetou, když člověk je Boží. Je to podstatně důležité, věděti, že jsme Boží majetek, jehož jsme pouze správci nebo uživatelé. Ale ještě plodnější je druhý důvod plnění slova Tuus sum ego: *Jsme Boží dítky*. Tvor Boží se nesmí v ničem vzpíratí nadvládě Boží; avšak dítko Boží musí vložiti kladný smysl do slov: Tuus sum ego. Kdybychom jen říkali, Servus tuus ego sum, nedbali bychom slov Písma, které praví: Filius et haeres per Jesum. Novým způsobem jsme Boží skrze Ježíše Krista: jako ve všech tvorech je vliv Boží vládnoucí, tak je v nás nadpřirozený život skrze Ježíše Krista. Tento Boží život musí míti nadvládu v našem životě lidském; naprostou a rozhodující nadvládu nad životem přirozeně lidským a v jeho výkonech. Pán Ježíš řekl: Ego sum vitis vera — a my se tím slovem těšíme, vidouce v něm moc lásky a milosti a slitování. Ale to slovo má také svou velmi vážnou stránku, a třeba i hroznou: v důsledku toho náš život není vůbec žádný život, jestliže nás rozhodujícím způsobem neovládá to, co ovládalo život Ježíše Krista. Jak to napsal svatý Pavel: „Jako všechny údy těla, ač je jich mnoho, jedním tělem jsou, tak i Kristus. My všichni jedním duchem jsme napojeni.“ Omnes nos uno spiritu potati sumus! Jak to byla propastně pravdivá řeč, když se Boží Syn modlil: Tuus sum ego! Jeho život byl zcela Otcův, nebylo rozštěpenosti, nebylo nechuti, nebylo smlouvání: „Proto

jsem přišel, abych vykonával nikoli vůli svou, nýbrž vůli Otcovu;“ tak, jako člověk žije z toho, co je mu nejdražší, tak „mým pokrmem jest konati vůli Otcovu“; „já a Otec jedno jsme“, nejen v dogmatickém smyslu jednoty nejsvětější Trojice, nýbrž také v mravním smyslu nadvlády života božského nad životem lidským až na takový stupeň, že je život lidský vědomě činěn prostředkem k cíli a božský život jest účelem. To jest nejužitečnější smysl modlitby Tuus sum ego: vědomím a srdcem pěstovaná nadvláda božského, protože jsme dítky Boží, mající smysl pro rodovou čest.

3. *Jsme vyvolený Boží nástroj.* Nástroj, Bohem zařízený a Bohem vedený jedině proto, aby se uskutečňovalo vždy důsledněji slovo apoštola Jakuba: „Religio munda et immaculata apud Deum haec est: . . . immaculatum se custodire ab hoc saeculo.“ Jsme vyvolený a odpovědný nástroj, aby život lidstva kolem nás byl ovládán ctností, které se latinsky říká Religio, nábožnost. Když se zamyslíme nad prvním článkem svatého Tomáše de virtute religionis (2. II, 81), vidíme třetí, snad eminentně praktický smysl vyznání, Tuus sum ego. Středověce věčným způsobem chce vysvětliti smysl jména religio: Cicero praví, že religio jest od religare, id est, frequenter in corde revolvere ea, quae sunt divini cultus; svatý Augustin praví, že religio znamená buď reelectio nebo religatio: svobodným rozhodnutím se navraceti k Bohu, jehož jsme hříchem ztratili, nebo stále více upevňovati pouta, která nás víží k Bohu, především přesným vůdcovstvím pravidel víry. Jestli máme tomuto nezbytnému naučiti duše svěšené, musí to v nás žíti dokonale, třebas i okázale. Jsme nástroje, jejichž účinnost je jen ze stupně spojení s Bohem, jsme nástroje vyvolené na to, aby vše bylo Boží, aby vše bylo neposkvřeno od tohoto světa a očišťováno od takového poskvřnění. Prakticky to tedy znamená, že naší stavovskou povinností je trojí: relegere, religare, reeligere. To je práce na celý život, práce nikterak snadná; proto také práce

je naprosto beznadějná pro toho, kdo se chce spokojiti jen s dělením slov Tuus sum ego, aby to *ego* mělo také svůj silný přízvuk. Ctihodní pánové, skončíme frází svatého Tomáše, jenž po vývodech říká: relinquitur ergo: Relinquitur ergo, nezbývá tedy, než modliti se s králem Davidem a podle toho žíti: Domine Deus noster, tua sunt omnia. Proto i já s upřímností srdce radostně ti obětuji vše. Deus Israel, custodi hanc voluntatem cordis.“

Odevzdati se Bohu

Odhodlání ke kněžství znamená odhodlání ke značnému stupni pravdy apoštolského slova: *Ecce, nos reliquimus omnia et secuti sumus te*. Odevzdali jsme se úplně tvým zájmům. Nelze však odevzdati se službě zájmům Božím bez opravdového odevzdání sebe Bohu. Neboť toto odevzdání sebe Bohu jest nábožensky logický důsledek hledání Boha, následování Krista, zkroušeného ducha. Jestli ve jmenovaných ctnostech je ryzost a úspěšnost kněžského života, pak v tomto odevzdání sebe Bohu je nejúrodnější půda pro *krásu kněžského života* a pro osobní štěstí v tomto životě. Vizme tedy: jaký je základ tohoto ducha odevzdání se Bohu, jak je nutný hlasateli evangelia, jak se jeví ve své činnosti, jaké je jeho ovoce v duši. — 1. *Základem odevzdání sebe Bohu* je vůle Boží. Vše, co Bůh určil a na čem se rozhodl, je naprosto dokonalé, jak to naznačuje slovo žalmu: *Judicia Domini vera, justificata in semetipsa*: rozhodnutí Páně jsou pravda a spravedlnost sama. Bůh však chce naši svatost a blaženost. Máme dvě slova ducha Božího, z nichž jedno je doplněním druhého, obě ukazují cesty Boží prozřetelnosti u nás a také důvody ducha odevzdání sebe Bohu. První slovo řekl Božský Spasitel: „Beze mne nemůžete činiti nic;“ dal také na to příklad: Ratolest nemůže nésti ovoce, není-li spojena s kmenem. Musíme tedy býti láskou spojeni s Ježíšem Bohem, abychom nesli ovoce svého posvěcení nadpřirozeného, bychom z něho čerpali nadpřirozenou mízu, základ ovoce, příjemného Otci. Je tedy životní důležitosti, bychom nebyli od něho odloučeni, bychom se mu zcela odevzdali na zajištění této neodlouče-

nosti. To praví druhé slovo, které v duchu Božím pronesl svatý Pavel: „Omnia possum in eo, qui me confortat. A jako potvrzení praví: Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Ale to není žádná láska, která neodevzdá celou svou duši a celé své žití. A jen taková láska má příslibení, že jí všechno bude základem užitku věčného. Toho jsou rozličné důvody. Nejprve Bůh je láska, jeho vůle o lidských duších, o jejich osudech, je jen láska, láska, která se chce sdělovati. Proto vše, co Bůh chce a co pro nás koná, plyne z jeho lásky. Tato díla ryzí lásky jsou pak vykonávána s božsky velikou, to jest s nekonečně dokonalou, moudrostí a všemohoucností. Příčinou stvoření, vykoupení a všech našich osudů je láska Boha našeho. Ta láska má nad to vlastnost lásky otce k drahým dětem, celý náš život vede vroucností své božské lásky otcovské. Vyvolení i věčná blaženost, každá milost spravedlivému i hříšníku prokázaná, vše, co posiluje a zdobí a těší duši, přichází od otcovské lásky Boha našeho. Proto se tato láska Boží jeví též, a stejně se projevuje ve skutečnosti našeho přijetí za dítky Boží, jako též v cestě a způsobu, které vyvolila, aby v duši toto vyvolení byly uskutečněny účinně. Darovala Syna jednorozeného, aby on každé duši byl moudrostí, posvěcením, vykoupením, spravedlností, aby byl nám světlem a cestou, pokrmem našeho života, aby vyplnil propast mezi člověkem a Bohem. Avšak rozhodující je to, že Bůh tak nás miluje, jak my milujeme jeho jednorozeného Syna. Božský Spasitel to jasně řekl: „Otec miluje vás, protože vy jste milovali mne.“ Když nebeský Otec vidí v lidské duši lásku k Ježíši Kristu, zahrnuje ji tím, čemu dal svatý Pavel jméno „omnis benedictio spiritualis“. — To jsou základní myšlenky, na kterých spočívá a ze kterých musí vycházeti naše odevzdání sebe Bohu. Naším úkolem je posvěcení lidstva. Boží vůle je posvěcení naše, bez kterého nemůže býti posvěcení lidstva. Jak bychom mohli váhati, s naprostou důvěrou se naprosto odevzdati této vůli Boží všemohoucí, jež je všemohoucí láska,

jež nejen chce naše posvěcení, nýbrž která milostí svou předchází, provází a korunuje všechny naše činy! Neboť odevzdání sebe Bohu neznamená nečinnost, trpné čekání, až Bůh dá a co Bůh dá, nýbrž znamená radostnou a činorodou smělost ve smyslu slov svatého Pavla: „Vše dokáži s tím, jenž mne posiluje,“ protože on je silou práce duše, jemu zcela odevzdané. Ovšem je třeba bedlivě oddalovati všechny překážky, které by se stavěly v cestu práci Boží lásky. Odstraňujeme ze své duše hříchy, nedokonalosti, nezřízenosti v příchylnosti k čemukoli pozemskému, a při tom přijímáme vše, jako dar Boží lásky, ať přijde cokoli, ježto jsme si vědomi Boží lásky, která nepošle nic, co by nám škodilo na duši; že podle nejmoudřejší vůle Boží vše směřuje k našemu posvěcení. Šťastná duše, která toto umí, takto se odevzdati zcela Boží vůli a proto Božímu vedení.

2. Duch odevzdání sebe Bohu *jest nezbytností pro pravého hlasatele evangelia*. Knězi Foucauldovi dali maročtí Tuaregové jméno „Muž, který tento svět prodal za onen svět“. Mohamedáni viděli, že je to kněz, jemuž nade vše jest odevzdání Bohu. Hlasatel evangelia teprve tehdy je pravým hlasatelem nebeské Boží zvěsti záchrany lidstva, jestliže je odevzdán zcela nejen svému úkolu *hlásati*, nýbrž když je naprostým pánem jeho života Pán, jenž za pravdu a úspěšnost této zvěsti ručí; jestliže svým celým řízením myšlenek a života projevuje také naprostou odevzdanost a bezvýhradné spoléhání vůči tomuto Pánu. Nikdo nepůjde za hlasem evangelia tak, jak toho evangelium vyžaduje, má-li býti zvěstí spásy, jestliže na hlasatelích evangelia nebude viděti, že jsou jako z jiného světa; kdo poslouchá hlasatele evangelia, chce na něm viděti, že i pro jeho zcela lidské starosti nejsou rozhodující myšlenky a chytré prozíravosti lidské, nýbrž věčné myšlenky Boží. To jsme již jednou zdůrazňovali. Cestu k tomu udává pojem odevzdanosti Bohu a jeho vůli, odevzdanosti takové, že se to smýšlení stane samozřejmostí. Neboť tento duch odevzdání sebe Bohu poskytne hlasateli evan-

gelia onu nezbytnou vlastnost, bez níž i nejzvučnější hlasatel je mluvící stroj, totiž přesvědčenou a proto hlubokou pokoru. Když si stručně přehlédneme stupně ctnosti pokory, jak je ze svatého Benedikta udává svatý Tomáš, vidíme, že odevzdanost Bohu je příčinně spojena s touto ctností. Úcta k Bohu, která je základem pokory, udržuje duši v trvalém podrobení Bohu, prameni všeho dobra, původci všech věcí. Ona vede duši k varování se všeho, co by se Bohu nelíbilo, ke snaze, ve všem viděti a plniti vůli Boží, k odevzdání sebe cele Bohu. Vede k odevzdání sebe této vůli též v povinné podrobenosti představeným, i když tento lidský nástroj Boží vůle ukládá věci nemilé a tvrdé. Úcta k Bohu vede duši ke spokojenosti s pracemi a věcmi, které jsou naším údělem právě v tuto chvíli, i když jsou to věci a práce ne právě vynikající a po lidsku nevýnosné; neboť se nemá za hodna lepších před Bohem i před lidmi. Sedmý stupeň pokory jest pojmenován „uznávání práv velikosti Boží“. To zase nejdokonaleji uskuteční duch odevzdání sebe Bohu a jeho vůli, protože uznává Boží práva i práva Boží velikosti v lásce a moudrosti v naprosté úplnosti svou bezvýhradnou věrou a důvěrou v dobrotu a lásku Boží, na kterou se nemusí dávat pozor lidskými zásadami, že bychom snad neutrpěli škodu. Pokorným dává Bůh svou milost; hlasateli evangelia je třeba milosti nejhodnější a proto jeho duše musí býti proniknuta pokorou. Nejbohatším a nikdy nevysychajícím pramenem této pokory a tedy nejbohatší milosti stavovské, je upřímné odevzdání sebe a svého života Bohu nejdobrotivějšímu a nejmoudřejšímu. — Ehrwürdige Herren, die vollständige Ergebung dem liebevollen Willen Gottes ist eine gar ernst zu nehmende Standespflicht des Verkünders des Evangeliums. Sehen wir nun zu, 3. *wie wir in unserem Geiste diese volle Ergebung oder Hingabe verwirklichen.* Die Mittel dazu ergeben sich aus der Natur dieser Hingabe selbst. Vor allem sich gänzlich dem Willen Gottes weihen im Geiste des Glaubens und der Liebe. Die Einstellung der Seele zum göttlichen Willen in

einer gänzlichen Hingabe ist also zunächst ein feuriger Eifer, dass der Wille Gottes immer und in allem erfüllt werde. Alle unsere Kräfte sollen darauf gerichtet sein, dass durch sie, das heisst, durch den beharrlich treuen Gebrauch dieser Kräfte immer dem Willen Gottes entsprochen werde. Ich will alles tun, was Gott gefällt, *Oculi mei semper ad Dominum*, um zu sehen, was sein Wohlgefallen ist und um es immer zu verwirklichen.

Diese Art der Hingabe hat nun in den Seelen verschiedene Abstufungen. Wir möchten gewiss nie bewusst und offen uns gegen den göttlichen Willen auflehnen. Kann uns jedoch unser Gewissen immer das Zeugnis ausstellen, dass wir alles tun und alles ertragen, mit dem Bewusstsein, dass es so der Wille Gottes ist? Dass wir dem göttlichen Willen so ergeben sind, dass er für uns das letzte entscheidende Motiv ist, nicht unser eigener Wille? Ob wir uns bereitwillig immer dem göttlichen Willen fügen, auch wenn seine Ratschlüsse noch so sehr gegen unsere Natur sind?

Ein solcher Glaube und eine so aufgeklärte Liebe bewirken dann, dass wir uns dem göttlichen Willen ganz ergeben, auch wenn wir nicht einsehen, was für Absichten der göttliche Wille mit ebendieser Fügung mit uns hat. Unsere Gesundheit oder Krankheit, unsere künftigen Schicksale, der Erfolg oder Misserfolg unseres Mühens, die Entwicklung unseres innerlichen Lebens und die passenden Mittel dazu: das ist der geheimgehaltene Wille Gottes, dem wir uns auch bereitwillig ergeben sollen. Es ist eine doppelte Einstellung zu diesem göttlichen Willen möglich. Die eine stützt sich auf die Weisheit der Welt, auf eine rein menschliche Weisheit, welche alles nach dem gesunden Menschenverstand beurteilen will. Die so eingestellten Seelen möchten alles abweisen, was gegen ihre Gedanken und Pläne ist. Der heilige Apostel sagt aber, dass diese Weisheit vor Gott ein Wahnsinn ist, weil sie nicht bedenkt, dass Gott meistens das Kleine und Unscheinbare erwählt zum Werkzeuge seiner allmächtigen Weisheit,

sowie er auch die Welt erlöst hat durch scheinbare Vernichtung, durch Armut und verborgenes Leben. Diese Weisheit darf nicht unsere Führerin sein, weil der Geist Gottes ihr einen Namen gegeben hat, *prudentia carnis*, welcher sie als nicht geeignet zur Führung bezeichnen sollte für immer. Gottes Gedanken sind nicht gleichartig mit unseren Gedanken. Die *prudentia carnis* möchte sich den Weg zu Gott so vorstellen: er verläuft ganz nach unseren Wünschen und Gefühlen, ohne besonderes Leid und ohne beschwerliche Kämpfe, ohne auffallende peinliche Enttäuschungen und mit merklichen Erfolgen. Die göttliche Weisheit erklärt jedoch: Selig die Armen im Geiste, selig die Gedemütigten, die Verfolgten; diese höchste göttliche Weisheit soll uns führen in unseren Lebensschicksalen, sie soll uns zu einer rückhaltlosen Ergebung auch dem verborgenen Willen Gottes führen. Wir wissen nicht wie und warum, aber das eine wissen wir bestimmt und sicher: Gott, der die Liebe ist, Gott ist der Anfang und das Ende von Allem. Darum bete ich in allem seinen liebevollen Willen an. Wie sein Kind will ich in seiner Hand ruhen, wie ein Kind lasse ich mich leiten; wie ein Kind sich an der Hand seiner Mutter nicht fürchtet, so will ich an Gottes Hand furchtlos um mein Schicksal wandeln, weil von ihm selbst das zarte Mutterherz geschaffen ist und sein Herz und sein Wille unendlich das beste Mutterherz übertrifft; nicht nur an Güte, sondern auch an Macht. Das eine ist jedesmal so gewiss, wie Gottes Existenz gewiss ist: Gott wil durch alles und in allem den Fortschritt meiner Seele. Sowohl im Sturme, als in tiefster Ruhe muss ich glauben und sagen: Das ist zur Vervollkommnung meiner Seele. Dies hat der göttliche Heiland der heiligen Gertrudis erklärt: „Du sollst dich vollkommen meinem heiligen Willen ergeben im Geiste eines liebenden Gehorsams. Sei bereit Erfolge oder Misserfolge aus meiner Hand anzunehmen, welche dir dieselben als Mittel des Heiles schickt. Meine Liebe wird dir Tage der Freude und Kraft, Tage des Leidens und der Schwä-

che schicken, du aber erhebe deine Augen zum Himmel und sage: „Das schickt mir die Liebe Jesu.“

Von besonderer Wichtigkeit ist diese Ergebung in den Stunden der Prüfungen, wo die Ungeduld sich meldet; in den Stunden der Versuchung jeder Art. Es ist eine Wahrheit von wirklicher Lebensbedeutung, dass Gott einem jeden Gliede des mystischen Leibes Christi sein Mass von Leiden und Widerwärtigkeiten bestimmt; es ist nicht möglich eine vollkommene Vereinigung mit Jesus zu erreichen, ohne diesen unseren Anteil aus seinem Kelche willig zu trinken. Qui vult venire post me, abneget semetipsum et tollat crucem suam. Nämlich in seiner Gesinnung, mit der Jesus seinen übervollen Leidenskelch mit liebend und vertrauend ergebenem Herzen leerte. So betet eine dem göttlichen Willen ergebene Seele: Vater, alles schwere, bittere und harte nehme ich aus deiner Hand an, in derselben Meinung, in welcher es deine Liebe schickt. — Ehrwürdige Herren, ist das nicht etwa zu hoch gegriffen für ein Priesterleben mitten in der Welt? Im Februarheft der Blätter zur Pastoration der Jocisten ist diese Forderung gestellt: „Die Religion muss ihnen das Leben sein, sie muss das gesamte Leben durchdringen, umbilden, sie darf nicht an Rande des Lebens stehen, sie muss die einzige treibende Kraft des Lebens sein.“ Sie verstehen wohl, was da von einem Seelsorger in seinem eigenen Inneren erreicht werden muss, um in dieser Hingabe an die Religion, an Gott, vor allem an Gottes Willen, Führer sein zu können!

Ctihodní pánové, jaký pokoj by se tu rozhostil v duši, kdybychom uměli vždy se držeti v duchu této odevzdanosti, kdybychom nehleděli na lidi a věci, nýbrž na Pána Boha, kdybychom se neztráceli ve sterých otázkách po důvodech a smyslu, kdybychom si uměli ze srdce říci „Sursum corda“ a modliti se s takovou odevzdanou duší, která pravila: „Říkám svému Spasiteli: Vše jest od tebe a proto nepozbývám klidu. Staň se na věky vůle tvá, nechám události mimo sebe plynouti, jako plyne voda zpět do moře,

z něhož vychází. Tak vše vychází z Boží lásky a já to svou odevzdaností lásky k této Boží lásce obracím.“ Musíme plněji rozuměti řeči božského Spasitele o vlásku, který jest pod péčí lásky nebeského Otce, jako kvítí polní i nepovšimnutý ptáček.

Proto „sustine Dominum“, uč se přijímati vše, ale skutečně všechno; přijímati to vědomě z jeho rukou, všeobecně i v jednotlivostech. To prakticky vyžaduje rozmluvy s božským Spasitelem o všem, co se stává naším životním údělem. A nejlépe při zpytování svědomí a při adoraci. O svaté Mechtildě je psáno, že božský Spasitel jí řekl: „Chceš-li mi přinésti vždy milý dar, v každém trápení se utíkej jediné ke mně. Nikomu neříkej svá trápení. Mně jedinému svěřuj s odevzdaností, co znepokojuje tvé srdce. Kdo tak činí, nebude nikdy ode mne opuštěn.“ Praví to již žalm: *Revela Domino viam tuam et spera in eo et ipse faciet*. Též třetí žalm je vzorný příklad modlitby duše u nohou Spasitelových: „Domine, quid multiplicati sunt, qui tribulant me! Tu autem, Domine susceptor meus es . . . exaltans caput meum . . . Dominus suscepit me.“

4. *Ipsa faciet. Dominus suscepit me*. To jest jisté, že taková odevzdanost Boží vůli nebude nikdy zklamána, vždy se osvědčí slovo evangelia: *virtus de illo exibat et sanabat omnes*. *Neocenitelné jest ovoce odevzdanosti Boží vůli*, protože udržuje při živosti nejdůležitější ctnosti zdárného duchovního života. Víra se udržuje ve stálé činnosti a stává se vždy podrobnější vládkyní jednotlivostí života; víra ve své nejvznešenější a proto Bohu nejmilejší stránce, víra ve velikost lásky a dokonalost Boží, která jest navěky. Projevuje duše oddaná Boží vůli ustavičně svou neochvějnou nadějí, vždy důvěřující všemohoucnosti a lásce, která nikdy nezklame. Jaká je to víra i důvěra, když se duše modlí celým svým smýšlením a tichou odevzdaností: Nevím, Pane, kam mne vedeš, ale jistě vím, že ty lépe než já pečuješ o mé štěstí, jestliže se od tebe nevzdálím. Toť jako nejkrásnější chvalozpěv na oslavu nejsvětější Trojice,

tvořící, zachraňující a oblažující. V odevzdanosti Boží vůli je láska tak dokonalá, že o ní lze říci: *ma iorem caritatem nemo habet*. Neboť odevzdanost praví Pánu Bohu: Tak tě miluji, Bože můj, že nic nechci znáti než tvou vůli, nic nechci konati nežli tvou vůli plniti, celou svobodu svou skládám do tvé svaté vůle. I kdybys mi chtěl nechati svobodu, řekl bych: Odevzdávám ti, Pane, svou svobodu, zcela se svěřuji jen tobě! Pro takové odevzdání řekl kdysi Pán Ježíš svaté Gertrudě: „Naplním tvé srdce radostí a štěstím podobným radosti a štěstí mého srdce!“ Je to celý a důsledný a pravý život pravého spravedlivého Božího v duši člověka zcela Bohu odevzdané. Desátá hlava knihy Moudrosti líčí tento život: Spravedlivého vedl Pán cestami rovnými, ukázal mu království Boží, znalost svatých věcí mu udělil, dovedl jej k bohatství námahami a plody práce jeho rozmnožil. — Duši sobě zcela odevzdanou vede Bůh po cestách rovných, ježto Boží cesty jsou nejrovnější, byť se i lidské krátkozrakosti někdy takovými nezdály, protože Bůh není ničím překonatelný. Svaté Kateřině sienské řekl Spasitel: „Mně jsou všechny věci stejné, protože má moc se stejně všeho dotýká. Jest mi stejně snadno stvořiti anděla nebo mravence; pročť jest napsáno, že vše, co jsem chtěl, také jsem učinil. Proč se tedy starati, jak to nebo ono učiním? Nestarejte se, jak to nebo ono učiním. Myslíte, že neumím nalézt způsob k uskutečnění svých záměrů a rozhodnutí, nebo že nemám dosti síly na to?“ Tedy: mějme celou důvěru v Boha, že vede po cestách rovných, odevzdejme se jemu zcela, protože námi vyhledávané cesty snadno bývají cesty nepravé. Dále praví žalm, že odevzdané duši ukáže Bůh království Boží. Jak je veliký počet duší, které dodnes nepochopily království Božího. Udělaly si své království, kdežto přece jen Bůh může býti budovatelem skutečného svého království, opravdového duchovního života náboženského. Království vpravdě Boží označil Spasitel výrokem: „Království Boží je ve vás.“ Sjednání s Bohem v srdci člověka je království Boží a proto ty

duše uviděly království Boží a mají království Boží ve svém nitru, které mají dokonale Boha svým učitelem a pánem. Toho dosáhne se nejsnáze a nejdokonaleji odevzdaností Boží vůli. Kdybychom se zcela odevzdávali Boží vůli, Spasitel by neváhal spojit se s námi podle svého slibu „mansionem apud eum faciemus“, přes všechny naše ubohosti, přes všechny naše rozptylující starosti. Dokud se duše zcela neodevzdá Bohu, jeho vůli, jeho cestám, nemůže dosáhnouti toho, čeho nejvíce potřebuje člověk Boží a duchovní, totiž sjednocení duše s Bohem, cit práce Boží lásky v duši. Dále se praví, „Dedit illi scientiam sanctorum.“ Vědění svatých, znalost svatých věcí, je přesvědčené poznání pravé ceny a podstaty věcí. Žaloba svatého Písma, že „Omnis homo mendax“ právě tu nejvíce platí: když člověk chce se vésti svou vůlí, řídit se svou moudrostí nebo moudrostí světa, když chce dbáti nejvíce lidských měřítek, octne se v tenatech lži. Když se však duše zcela odevzdá Bohu, naplní ji Bůh jasem svého světla, aby pochopila pravdu skutečnou o sobě, o Bohu, o věcech, o příhodách a nehodách života. Zvolna, ale stále pronikavěji vidí vše tak, jak Bůh to vidí, to jest ve světle nadpřirozeného významu všeho, tak jak to Bůh zařídil od počátku, vše pro nesmrtelnou duši lidskou.

Konečně o duši spravedlivého se praví: „Dovedl jej k bohatství námahami a plody práce rozmožil jeho dílo,“ nebo podle Vulgaty: *Honestavit eum in laboribus et complevit labores illius*. Zde odevzdanost Boží vůli zabrání všem mylným úsudkům o čestnosti naší práce a o ovoci, které tato práce má přinášeti. Snadno se domníváme, že to, co konáme, je tak správné, a divíme se, že druzí smýšlejí jinak, jak mohou nesmýšleti a nepracovati tak, jako my, upadá člověk snadno do všech nebezpečí a důsledků egoismu. Ale o duši zcela Boží vůli odevzdané platí zase slovo žalmu: *Ad te autem non appropinquabit* — ta nebezpečí budou daleko od tebe. Řekl kdosi, že kdyby bylo třeba, že pro jednu duši zcela odevzdanou Boží vůli a jen jí vedenou by Bůh celý svět uvedl do po-

hybu, aby nebyla zklamána ve své odevzdanosti. Taková duše každého okamžiku může zpívat se žalem: Dominus regit me et nihil mihi deerit. Jen to musí být také tak výlučně pravda: regit me, řídí všechny mé myšlenky a všechny mé kroky jeho nejvyšší vůle, které je mé srdce oddáno celou láskou a nad kterou nic nemá a nechce. To pak je nejskvělejší dar Boží za úplné odevzdání sebe Boží vůli: jistota ve všem snažení duchovním, ať pro svou duši nebo pro duše svěřené. Kdo by nechtěl mít tuto jistotu, že nepracuje do prázdna? Na to se však musí ještě přidat otázka: kdo by nechtěl ze všech sil se snažit o vždy úplnější a osvěcenější odevzdanost Boží vůli?

Ctihodní pánové, nakonec nechť Vám ukáže jeden odstaveček z citovaných již listů pro Jocisty, že toto vše není něco, co by bylo pro Vás ve Vaší budoucí práci nepotřebné. Praví se tam: „Svatost není něco výjimečného nebo jaksi nemožného. Svatost jest úplné rozvíjení božského života; svatost jest normální stav, je to milost chtěná a žádaná, je to hledání přátelství. Svatost není věc vyhrazená hierarchii a klášternímu životu, je to upřímná a odevzdaná snaha každého životního stavu, v každém prostředí, v každém povolání. Je to Boží vliv ve všech těch, kteří pochopili svůj život jako povolání, určené Bohem.“ Potřebujete tedy takové snahy právě pro tu svou nejkrásnější práci, abyste našli právě ty nejvíce Boží duše.

Růženec oporou rozjímavého života

Velmi ideálního abiturienta vybízeli, aby vstoupil do řehole. Odpověděl, že nemá záliby pro kontemplativní život, že má raději činnost. Stal se diecézním knězem. A po několika letech, právě proto, že byl ideálně cítící duší, pěstuje kontemplativní stránku kněžského života snad právě tak, jak by ji byl pěstoval v klášteře. Milost sama tu poctivý život přivedla na jediné správnou cestu. Bylo by těžkým omylem, považovati život katolického kněžství za život pouze činný na rozdíl od klášterního života s jeho z veliké části rozjímavým způsobem života.

Nejprve proto, že dnešní stupeň vývoje církevního života prakticky již neuznává u duchovních osob život pouze činný, to jest, život výlučně věnovaný službě lásky k bližnímu, nýbrž od všech duchovních osob žádá určitou část rozjímavého života. Za druhé plyne ze samé povahy kněžství tento požadavek pěstování určitého stupně rozjímavého života, to jest života, který soustavně pěstuje vnitřní duchovní spojení s Bohem. Svatý Tomáš Akvinský charakterisuje kněžský život slovy „totalis mancipatio seu subjectio divino ministerio seu famulatu“. Dvěma příklady pak objasňuje smysl takového pojmu kněžského života: tak úplné je toto odevzdání sebe, jako je v manželství úplné odevzdání cílům manželského stavu, a jako ve slavné řeholní profesi jest úplné odevzdání cílům dokonalosti v lásce k Bohu. O činném životě praví sv. Tomáš, že „deservit necessitatibus praesentis vitae, sive corporalibus, sive spiritualibus“.

V aplikaci na kněžský život to znamená učití svě-

řené duše, aby byly přivedeny k poznání pravdy a k zařizení života podle této pravdy. Již k tomu je třeba, aby kněz uskutečňoval nejvíce sám slovo sv. Řehoře Velikého: „Ex dilectione Dei inardescit ad ejus pulchritudinem conspiciendam;“ neboť průměrný člověk není tak strhován pravdou samou, světlem pravdy, jako spíše krásou pravdy. Sv. Augustin vyslovil na věky platné a nezapomenutelné pravidlo kněžského života: „Otium sanctum quaerit charitas veritatis, negotium justum suscipit necessitas charitatis. Quam sarcinam si nullus imponat, vacandum est percipiendae atque intuendae veritati; si imponitur, nec sic omnino veritatis delectatio deserenda est, ne subtrahatur illa suavitas, et opprimat ista necessitas“ — Svaté ticho vyhledává láska k pravdě, spravedlivé vnější práce se ujme nezbytnost lásky. Když nikdo neukládá toto břemeno, oddávej se poznávání a pronikání pravdy. Jestliže jest uloženo, ani tehdy neopomíjej zcela těšiti se pravdou, abys nepozbyl oné radosti, a nebyl zasypán touto nezbytností. Je tedy naukou svatých Otců, že vždy pro kněžský život platí *Ascende superius*, nad rozptylujícími povinnostmi musíš míti některé výkony rozjímavého života, abys lépe pronikal pravdu a důsledky pravdy, abys z vlastní zkušenosti věděl, jak se pěstují ctnosti v duši, neboť teprve tehdy budeš dokonale vykonávati svůj činný život kněžský, teprve tehdy budeš dokonale chváliti Boha. A nyní teprve můžeme říci, že pěstovaná modlitba růžence je velmi účinnou oporou takové rozjímavosti kněžského života.

Ehrwürdige Herren, schon der Begriff des Priestertums, als gänzlicher Hingabe des Lebens dem Dienste, dem Lobe und dem Verkünden Gottes, enthält die Forderung eines bestimmten Grades des beschaulichen, d. h. eines in Gott vertieften und nicht gänzlich in äusserer Tätigkeit aufgehenden Lebens. Im aufmerksam und beharrlich gepflegten Rosenkranzgebete finden Sie einen treuen Begleiter und Helfer. Das beschauliche Leben besteht nicht darin, dass man der Reihe nach, etwa nach dem Katechis-

mus, eine Wahrheit nach der anderen vornimmt und in Einsamkeit und mühsam die Folgerungen sucht. Das beschauliche Leben stellt die Seele, wie auf eine hohe Warte (der hl. Thomas nennt sie *Specula aeternitatis*). Von dort aus sieht die Seele die Einheitlichkeit der göttlichen Wahrheit, denn einheitlichen Sinn des Menschenlebens, erkennt immer tiefer die Herrlichkeiten der göttlichen Wahrheit und Gnade.

Der tiefste Inhalt der göttlichen Wahrheit und Gnade ist in drei Worten enthalten, die auch den Inhalt des Rosenkranzgebetes ausmachen: *vita, mors et resurectio Domini nostri Jesu Christi*. Auf diese Dreiheit lenkt der Rosenkranz immer Ihre Aufmerksamkeit, die Fürbitte Mariens führt Ihren Geist und führt auch die Gnade herbei. Ein treuer Rosenkranzbeter wird bald wirklich wie von einer *specula aeternitatis* sehen, wie das Leben, Sterben und Auferstehen des Heilandes mit dem geistlichen Leben, Sterben und Auferstehen und Fortschritt des Menschen zusammenhängt, und was es dem Priester und durch ihn den Seelen zu sagen hat. Ein treuer Rosenkranzbeter wird immer besser verstehen, die Tiefe, Höhe und Breite des Lebens mit unserem Erlöser. Das ist eine Erfahrungstatsache, dass in dieser Seele beständig wie ein süßer Abglanz dieser Geheimnisse lebt, wie ein heiliger himmlischer Hauch, sodass keine Zerstreuung das Leben ganz zu beherrschen vermag.

Ctihodní pánové, každodenně konaná modlitba růžence staví duši do ohniska Boží pravdy, do života s ústředními tajemstvími víry o vtělení, utrpení a vzkříšení Páně. Tím však jsme též v ohnisku kněžského života, ježto jsme hlasateli tohoto trojího tajemství a rozdateli jeho milostí. Tak se růženec stane podle žalmu „*lucerna pedibus meis et lumen semitis meis*“ a tak učiní nám rozjímavý stupeň kněžského života snadným. Kdyby při těžké práci vnější ještě rozjímavý stupeň kněžského života vyžadoval namahavého napínání ducha, záhy by duše unavena opustila tyto výšiny a strnula by na prostřední zbožnosti.

Pěstovaná modlitba růžence však přispívá ke snadnosti rozjímavé stránky kněžského života, snadným způsobem a přesně omezenými tajemstvími podávajíc jeho obsah. Co řekl božský Spasitel, to platí o růženci: kdo mně vidí, vidí též Otce mého. A svatá Panna dodává: Kdo mně vidí, vidí i Syna mého. Sv. Augustin vyjádřil obsah věčného života třemi slovy: *vacabimus, amabimus, laudabimus*. Víra nám praví, že život na zemi jest přípravou na takové nebe, jakým byl život náš na zemi. I tím je dána povinnost hledati v růženci oporu své rozjímavé stránky kněžského života. Proto i zde na zemi již musí býti součástí našeho každodenního programu, i prostřed rozptylujících a vysilujících prací, tato tři slova sv. Augustina: *Quotidie vacabo, amabo, laudabo*. V tom je záchrana rozjímavého prvku našeho života, knězi nezbytně nutného. V tom je proto též záchrana nejkrásnějšího a nejplodnějšího smyslu našeho života.

Devotio

Ehrwürdige Herren, mit dem Begriffe des Priestertums ist die Verpflichtung zu einem gewissen Grade des beschaulichen Lebens gegeben. Damit ist logisch der Priesterseele eine Eigenschaft empfohlen, welche lateinisch *devotio* benannt wird. Am besten würden wir Andacht sagen, weil sie ein wirkliches an Gott Denken ist, ein Zustand des Denkens an Gott. Nicht ein Hie- und da-Denken, sondern ein Zustand des Denkens an Gott, der in einer gänzlichen Hingabe an Gott seinen Grund hat. Ferner, kein nur spekulatives Denken, sondern praktisch, tatkräftig: *est voluntas hominis, offerentis seipsum Deo, ut totaliter se Deo subdat ac prompte faciat ea, quae ad Dei servitium pertinent*, sagt der hl. Thomas, Der Fromme verrichtet äussere kultische Werke der Religion, der Andächtige aber lebt in einem Zustande der bewussten Hingabe an Gott, welchen Zustand der hl. Thomas so kennzeichnet: *per quamdam spiritus unionem*, und noch: *imponit modum omnibus actibus humanis*.

Diese Devotio-Andacht leuchtet also aus einer jeden Hadlung des Menschen hervor, auch wenn es keine ausgesprochen kultische Handlung ist, auch wenn es zum Beispiel eine bürgerliche Unterhaltung ist. Das Innere des Menschen bleibt sich der Gottverbundenheit bewusst, und diese seine Gottverbundenheit muss auch still und unaufdringlich nach aussen hin bemerkbar sein. Die Andacht ist stets darauf bedacht, dass alles und jedes, was das Lebenswerk ausmacht, hauptsächlich Gott zuliebe getan wird, um zuerst und vor allem das Wohlgefallen des geliebten Gottes zu erlangen. Der sogenannte Dionysius der

Mystiker sagt in seinem Werke *De divinis nominibus*: „Divinus amor extasim facit, non sinens amantes sui ipsorum esse, sed eorum, quae amant.“ Das ist eine klassische Bezeichnung dieser Andacht: In allem und durch alles soll Gott unsere Dienstbarkeit, unsere Ergebung bezeugt werden. Ehrwürdige Herren, Gottes bedacht sein, andächtig sein, das ist die Grundstimmung eines echten Priesterlebens. Aus ihr kommt dann die wirkliche, erbauende, alle Seelen erhebende Salbung eines integralen Gottesdieners.

Ctihodní pánové, jako zhudebněná slova jsou slova proniknutá hudbou, tak duše zbožného člověka je proniknuta Bohem a myšlením na Boha. Jsme-li kněžstvím odevzdáni dobrovolně Bohu, do jeho služby dáni, musíme také o tom stále vědět. To je devotio — Zbožnost: při všem a ve všem mysliti na povinnost svého odevzdání Bohu, bychom jemu každou jednotlivostí osvědčovali svou služebnost a svou lásku. Protože to je povinná úprava kněžského života, musíme hledati cestu k této zbožnosti, která by zbožnost učinila skutečným a trvalým stavem duše.

Apoštol Pavel napsal korint. křesťanům: „Důvěru však takovou máme skrze Krista k Bohu, ne že bychom sami od sebe, jako ze sebe byli způsobilí něco mysliti, nýbrž že způsobilost naše je z Boha.“ Tedy prvním pramenem naší zbožnosti je Boží darování, bychom z jeho daru byli způsobilí ve všem a při všem mysliti na Boha a na své zasvěcení. Naši stavovskou modlitbou každodenní by mělo býti slovo litanie všech svatých: *Ut mentes nostras ad celestia desideria erigas*. Co jsou tato celestia desideria? Toužíme po tom, co milujeme, toužíme po zdvižení ze své malosti.

Sv. Tomáš jedním slovem udává další krok cesty ke zbožnosti: *meditatio seu contemplatio*. Je třeba mysliti na Boha ve spojení s trojím předmětem: *divina bonitas, divina beneficia, nostra deficientia*: Boží vlastnosti, které jej činí nejhodnějším naší lásky, dary jeho dobroty, především dary vtělení Syna Božího, a pak naše nedostatečnost. Zbožná mysl je

proniknuta pravdou, vyslovenou v žalmu: *Mihi adhaerere Deo bonum est, et ponere in Domino Deo spem meam*. Jaksi stereotypním zakončením každého našeho rozjímání musí býti upevnění tohoto vědomí: nikdy mi není tak dobře, jako když konám dílo služebníka oddaného Bohu svému, vědoucího o svém Pánu a cítícího se v jeho blízkosti. Rozjímáme o tajemstvích Boží velikosti a tato tajemství nám vždy se promění v tajemství Boží dobrotivosti. Pozorujeme věci a události života kolem sebe i ve vlastních osudech, a zase pozorná mysl pocítí živě, jak správně kdosi řekl: ať vane vítr odkudkoli, Bůh jest láska, protože vše jsou Boží dobrodiní.

Nejznámější je zbožnost svatého Františka Serafinského, kterému i příroda byla cestou k lásce Boží, který dovedl ve chvalozpěvech děkovati za bratra slunce i za bratra vlka. Slunce i vlk, to jsou symboly radosti i žalu, štěstí a neštěstí. Kdo si vypěstuje smysl pro myšlení na dobrého Pána Boha, ten si vypěstuje pravou kněžsky zbožnou duši, která bude vše viděti ve vztahu k Bohu, ze všeho učiní úkon svého úplného odevzdání Bohu celým životem. Hlubší duše může proniknouti velmi hluboko. Ale i nejméně spekulativní duši ukazuje sv. Tomáš cestu k hluboké zbožnosti, když praví: *ea, quae pertinent ad Christi humanitatem, per modum cujusdam manuductionis devotionem excitant, secundum quod in praefatione dicitur: ut dum visibiliter Deum cognoscimus, per hunc in invisibilium amorem rapiamur*.

Ctihodní pánové, teprve to je celý a úplný kněžský život, když je proniknut a veden zbožností. A teprve takový život je v celém štěstí kněžského života, protože se mu dostává účinků zbožnosti. Sv. Tomáš jmenuje dva účinky zbožnosti: *spiritualis laetitia* et *spiritualis tristitia*, což musíme překládati „radost a vážnost“. Jen zbožnému knězi dáno je prožívat slova žalmu: *Memor fui Dei et delectatus sum*. Svatá radost je také stavem duše, která se cítí spojenou s nejvyšším dobrem, který dary své dobroty zahrnuje člověka sobě oddaného v úplnou a stálou službu.

Neboť radost je pocit klidu v dosažení dobra.

Ale po dobu pozemské pouti je tato radost spojena s pravdou jiného slova žalmu: *Sitivit anima ad Deum, fontem vivum*. To je pak svatá, neodpuzující, klidná vážnost člověka, jenž své štěstí nezakotvil v tom, nad čím lidé vesele plesají na zemi, jenž je si vědom, že jeho štěstí a radost jest výše. Jeho veselost nese pečeť umírněnosti, vážným jej činí vědomí vlastní nedostatečnosti a křehkosti. Než i ta vážnost je radostná, podle slov sv. Tomáše: *propter spem divinae subventionis et ex provisa tanta liberatione*. Uslujme, aby nám bylo dáno, co se praví v postní kolektě: *ut nos devotio sancta laetificet*.

Přátelé a nepřátelé zbožnosti

Svatý Řehoř Veliký napsal v homilii o soli země: „Často vidíme, že se zvířatům předkládá solný kámen, aby ze solného kamene lízala a zlepšila se. Má tedy kněz býti mezi lidmi jako solný kámen, aby se stykem s ním zlepšili.“ To na prvním místě týká se kněžské zbožnosti, která jako zřetelný příklad zlepšuje lid křesťanský, protože jej vede k oddanosti Bohu a učí jej odvykati oddanosti tělu, světu a ďáblu. Proto vidíme v dějinách království Božího, jak Duch svatý svým vlivem pěstuje v duších zbožnost. Zbožnost jest zahrada radosti Nejsvětější Trojice. Ve zbožnosti duše unavená odpočine si po každém boji, nadýchá se posilující vůně milosti, aby pak ji kolem sebe šířila. To je řád chtěný Boží láskou, tato neustálá vzájemnost mezi Bohem a lidskou duší. Za ochotu vším sloužiti oddaně Bohu zase Bůh **zbožnou** duší činí vnímavou a citlivou k nadzemským statkům. V povinnostech a strastech denního života naplní zbožnost člověka radostí, moudrostí, nadšením, kterému nic není nemožného a příliš těžkého. Šťastná duše, která modlitbou a svým úsilím udržuje a pěstuje svatou zbožnost, ježto se tak obohacuje nejvzácnějšími Božími dary. Musíme však věděti, že takový poklad, právě proto, že je tak drahocenný, je vydán mnohým nepřátelům, ale též že má své účinně pomocné přátele.

Má své přátele, kteří jej chrání, má své nepřátele, kteří mu činí nástrahy. Je tedy poslední důležitá věc, uměti choditi s přáteli zbožnosti a vyhnouti se nepřátelům zbožnosti. Vizme tedy, jak máme obojí činiti, aby se nám vždy nejhojněji dostalo ovoce zbožnosti.

Kdo jsou přátelé zbožnosti, a co jest choditi s nimi?

Není společenství světla s temnotou, řekl božský Spasitel. Proto je na cestě života ve zbožnosti nejprve třeba začítí tímto základním přítelem zbožnosti, jehož jméno jest udělati místo. Je třeba začítí uprázdňením místa a zachováním volného místa, které jediné pro svou prázdnotu může tento dar nebes pojmuti a udržeti. *Měj volné srdce*. Opatrování srdce je tedy první přítel zbožnosti, základní opora zbožnosti. Je tudíž třeba chrániti srdce před všemi útoky z venku, chrániti je před jeho vlastní prací, to jest, bdíti nad jeho vlastními hnutími, nad svou obrazivostí, býti ostražitý na myšlenky, tužby, na vzplanutí kterékoli vášně, které by jaksi nepozorovaně, a zároveň úplně mohly srdce ovládnouti a učiniti uzavřeným vlivu milosti. Čím více zevnějšího zaměstnání kdo má, tím více musí dávatí pozor na své nitro, které nikdy nezůstává nečinným a tím jaksi záludněji pracuje, čím více je člověk navenek rozptýleným. Taková pozornost nepřipustí nic, co by překázelo živé zbožnosti. Pán řekl: *Beati pauperes spiritu*. Touto cestou dosáhne duše této blahoslavené chudoby ducha, připraví veliký, vyčištěný prostor pro bohatství Božích darů, především darů Ducha svatého, a z nich nejvíce daru pobožnosti, jež duši kněžskou učiní duší, pracující jako vyvolený Syn Boží. Právě v této první stránce přátel zbožnosti je vlastně celé tajemství duchovního pokroku a blaživého vědomí spojení s Bohem vždy.

Kdo takto opatruje pečlivě a důsledně své srdce, dosáhne ihned přidružení a snadné pěstování života s druhým přítelem zbožnosti, jenž je *pamatování na Boha*. Aby totiž nejen byly všechny věci drženy v uctivé vzdálenosti od srdce našeho, nýbrž aby zároveň myšlení na Boha pronikalo duši, aby duši proudilo tak, jako krev proudí tělem. Tak, jako zdravé proudění zdravé krve je zárukou síly života a práce, tak se toto pamatování na Boha stane druhým základem zdraví duše, stane se přímo zárukou zdraví duše.

Není to jen pamatování na všudypřítomnost Boží. Je to úprava duše, jak ji líčí žalm 76: Budu se rozpomínat na činy Páně, vzpomínat budu na tvé divy. Budu přemýšlet o veškerých tvých skutcích, rozjímati o úradcích tvých. Bože, svatá je cesta tvého vedení, který bůh je tak veliký, jako Bůh náš? Prosлавil jsi mezi národy moc svou, vysvobodils ramenem svým lid svůj. — Cvikem se stane duši toto vzpomínání snadným, takřka pudovým, neustálým, takže by asi mohla každého dne říkati s Davidem: „Pane, Bože můj, od rána jsem byl bdělý na tebe, i v noci jsem si opakoval jméno tvé a vzýval jsem je.“ Ano, často myslím na tebe, jenž jsi všechno, zapomínám na sebe, jenž nejsem nic. Jak milá je to myšlenka: pamatovati na Boha a zapomínati na sebe. Jestliže mezi lidmi je to známkou největší něhy a oddanosti duše, když člověk zapomíná na sebe, tak třeba, jako matka zapomíná na sebe, aby pamatovala na své milované dítě, oč krásnější a záslušnější a požehnanější je toto zapomínání na sebe, aby duchovní život pevně byl zakotven v pamatování na Boha! Celé proudy zbožnosti zaplaví duši, když jde s tímto druhým přítelem zbožnosti, s takovým pamatováním na Boha.

Když toto pamatování na Boha se stalo nutkavou naléhavostí duše, když ji prozářilo nadzemským světlem a naučilo ji viděti i stále lépe chápati krásu divů nadpřirozeného života ve spojení s Bohem, bude v duši místo pro třetího přítele zbožnosti. Vzplanou v duši *svaté tužby*, svaté snahy, přitáhnouti k sobě tyto krásy, osvojiti si co nejvíce tyto poklady nadpřirozeného života s Bohem, aby se duše dosažením těch pokladů stala šťastnou a silnou. To je tedy třetí přítel zbožnosti, s nímž třeba ruku v ruce jíti, aby zbožnost stávala se hlubší, vroucnější, osobnější. Duše opravdu a poctivě zbožná vždycky má něco, po čem touží, čeho by právě v tuto dobu chtěla dosáhnouti ve svém vnitřním životě nadpřirozeném. Proto dává již svatý Augustin všem upřímným křesťanům za příklad a povzbuzení staré poustevníky na poušti, kteří proto se tolik modlili, proto se tak ne-

únavně a často navraceli k modlitbám ústním a rozjímavým, aby příliš dlouhými přestávkami nebyla ochromena síla duše, aby duše v modlitbě ať ústní nebo rozjímavé vždy nalezla něco nového, vzpružujícího, po čem by toužila, když to v modlitbě poznala. Tak bylo v duši Davidově, když se modlil: *Quid mihi est in caelo et a te quid volui super terram?* Co je pro mne na nebi a co žádám na zemi od tebe a mimo tebe? Tys to, Bože srdce mého, tys to, jenž jsi mým údělem a mou touhou na věky. Tys jediný, po jehož darech toužím a po jehož blízkosti vzdychám.

A poněvadž Bůh jest nekonečná plnost krásy, dobra a dokonalosti, protože je nekonečné množství způsobů, kterými se může každý člověk státi účastným krásy této nekonečné dokonalosti, proto nepřijde zbožná duše se svými svatými tužbami nikdy do rozpaků. *Quid oremus, sicut oportet, nescimus, sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus, inenarrabilibus* — Duch Boží sám vede tyto tužby, vnuká je sám, aby duše dobré vůle byla vždy blíže přitahována k Bohu, aby z nich byla obživována. Kéž bychom měli pochopení pro tyto svaté tužby, kéž by z nich duše vždy znova byla oživována. Je třeba jen dobré vůle, abychom dostali duchovní zrak duše, osvícené oči srdce, jak praví svatý apoštol Pavel, abychom svaté tužby uměli čerpati s hloubky a délky a výšky moci Boží. Jen se tím více upevní základní dva přátelé zbožnosti, když tyto touhy budou co nejhojnější, co nejrozmanitější, co nejživější, přednášené Bohu ze srdce plného důvěry a naděje, že pokorným a opravdovým prosbám vždy vyjde vstříc ve svém neskonalém slítování lásky.

Ehrwürdige Herren, das Herz in guter Zucht halten, Gottes eingedenk sein und in der Seele heilige, zum göttlichen hinstrebende Wünsche unterhalten und ihre Erfüllung anstreben, das sind die drei ersten Freunde der Andacht. Keiner von ihnen aber kann in der Seele leben ohne eine fortschreitende Erkenntnis Gottes, seiner Geheimnisse, seiner Wege, auf denen Gott sich den Seelen mitteilt. Wo-

her kommt uns nun dieses alles? Gewiss, zunächst gilt hier das Wort der heiligen Schrift: Et erunt omnes docibiles Dei. Vom Geiste Gottes sich erleuchten lassen, um diese Erleuchtung bitten. Ganz besonders ist dazu der Psalm 118 geeignet, nicht nur mit seinen innigen Bitten, sondern auch mit seinen deutlichen Hinweisen auf diese heiligen Wünsche der andächtigen Seele. Dennoch gilt hier auch das Wort, Facienti, quod in se est, Deus non denegat gratiam. Zuerst müssen wir alles tun, was im Bereiche unserer Möglichkeiten ist, zuerst müssen wir selber suchen, und zwar bei denjenigen, welche die Wege der Andacht gewandelt haben und ihre Erfahrungen bekannt gaben. Damit sind wir beim vierten Freunde der Andacht, bei der sogenannten *geistlichen Lesung*; eigentlich sollte man sagen „heilige Lesung“, weil es bei ihr nicht auf den geistlichen Inhalt allein ankommt, sondern vor allem auf die heilige Art und Weise, in welcher sie verrichtet wird; nämlich, um in ihr Winke zu erhalten, wie wir unserem geliebten Gott näher kommen. Dann bietet uns diese Lesung ihre Hilfe an. Die heilige Lesung ist für die heiligen Wünsche wie eine stille Klausur, in der die heiligen Wünsche und die Andacht der Seele reifen. Wenn die Seele gut aufmerkt auf das von der Lesung Vorgelegte, bewahrheitet sich auch an ihr der Ausspruch des Officiums von der heiligen Caecilia: Caecilia, famula tua, quasi apis tibi argumentosa deservit. Mit einem heiligen Bienenfleiss sammelt die Seele auf den übernatürlichen Auen geduldig und beharrlich von den schönsten paradiesischen Blüten, um vor Gott die geistliche Wahrheit des Hohenliedes zu verwirklichen: Favus distillans labia tua. Und auch das, was einst Isaak von seinem Sohne Jakob aussagte: Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Je mehr die Seele diesen Freund der Andacht festhält, je geduldiger sie an der heiligen Lesung festhält, um so beseligender wird ihr die andächtige Stimmung und um so reichlicher werden auch die Früchte einer prie-

sterlichen Arbeit und der priesterlichen Beeinflussung der Menschen.

Dann ist der fünfte Freund der Andacht zu nennen, *die Barmherzigkeit*. Es ist wahr, dass die Betrachtung des menschlichen Elendes zunächst ein Mitleid auslöst mit dem irdischen Elend der Menschen. Aber eine andächtige Seele, die mit den Freunden der Andacht wandelt, erfährt eine reflexive Wirkung des empfundenen menschlichen Elendes auch in ihren Gebeten und Betrachtungen. Sie wird nicht niedergedrückt durch all das Elend, sondern, wenn sie zu ihrem Gott zurückkehrt, staunend wird sie inne, wie inmitten des Menschenelendes die unendliche göttliche Güte waltet und sich offenbart. Darum waren alle wirklich frommen Menschen immer die besten Tröster und die wirksamsten Tröster der Menschen, weil ihnen dieses Licht aufgegangen war, weil ihre eigene Gottesliebe dadurch gefördert wurde und ihr darum auch ein Anteil an der göttlichen Barmherzigkeit geschenkt wurde. Die Seele, und vor allem die Priesterseele fühlt sich glücklich, dass sie Gelegenheit hat, die göttliche Güte und Barmherzigkeit an den Menschen nachzunehmen.

So kommt die echte priesterliche Nächstenliebe in das Leben des Dieners Gottes, der ein erfolgreicher dispensator mysteriorum Dei sein kann, weil ihn diese heilige Barmzigkeit in seinem Gebet, in seinem Denken und Wirken begleitet. Die Barmherzigkeit zieht immer Gottes Licht und Gottes Kraft in die Seele herab. Ein geistlicher Mensch, der mit diesen Freunden der Andacht wandelt ist, dann ein wirklich andächtig Geistlicher, oder ein ganzer frommer Priester. Wie müssen wir doch innig und entschlossen beten: Gib mir, o Herr, ein festes Ausschreiten auf diesem Wege, damit mit diesen Freunden der Andacht meine Seele eine wirklich erleuchtete Seele werde, eine Seele, welche die Liebe versteht, das Opfer ergreift, um unüberwindlich zu werden von den Feinden der Andacht.

Ein gefährlicher Feind der Andacht, der schon

die keimende Andacht in der Seele bedroht, ist die *lässliche Sünde*. Denn die Andacht ist nur einer gerechten Seele eigen, einer reinen Seele, welche eine klare Erkenntnis der väterlichen Autorität hat und dieselbe in ihrem ganzen Dienste vor Augen hat. Wenn nun die lässliche Sünde sich der Seele bemächtigt und Herrschaft über sie erreicht, dann häuft sich Sünde auf Sünde, die Seele ist wie in einem dichten Nebel eingehüllt, das klare Licht ist verdunkelt, das Herz verliert die Freude und den Eifer im Dienste Gottes, der Sinn für das göttliche wird allmählich, aber unheimlich schnell abgestumpft. Statt der wahren Andacht herrscht in der Seele Gleichgültigkeit und Unlust zu dem Heiligen. Dieser Feind der Andacht muss also vor allem und immer bekämpft werden.

Ein zweiter Feind der Andacht ist die *Aengstlichkeit*, eine abnormale Aengstlichkeit; in ihrer Gesellschaft hält die Andacht nicht lange aus, sie ist unter Umständen gefährlicher für die Andacht als die Sünde selbst. Unter diesem beständigen Erforschen und Grübeln kann ja kein warmes Empfinden der Gotteskindschaft und ihrer beseligenden Ruhe aufkommen. Eine einzige Waffe ist gegen diesen Feind der Andacht wirksam: ein im vollen Sinne des Wortes blinder Gehorsam, der sich ohne jede Forderung einer Begründung dem Beichtvater fügt. Sonst kann ein Extrem eintreten, ein direktes Gegenteil der Andacht, eine gewollte Zerstreuung der Seele, ein Vernachlässigen auch der wesentlichen Pflichten des Lebens.

Ctihodní pánové, všední hřích je nepřitelem zbožnosti, chorobná úzkostlivost pravidelně vůbec nedovolí zbožnosti vzniknouti. Ale jiný nepřítel dovede udusiti i nejsilnější rozmach zbožnosti, totiž *roztrpčenost srdce*. Roztrpčenost srdce může nastati vůči Bohu. Když duše povrchní pozoruje cesty Boží prozřetelnosti, chce jim rozuměti; ale nemohouc jich chápati, oddá se jakési tiché a napolo neuvědomělé roztrpčenosti vůči Bohu, nespokojenosti s Bohem.

Nejčastěji však taková roztrpčenost povstává k vůli jednání lidí, a hlavně k vůli jednání jejich s námi, jejich chyby nám je činí těžko snesitelnými. Ať však tato roztrpčenost povstává ze života vnitřního nebo ze života s lidmi, vždy jest osudnou zbožností, a nejvíce v duších jemnějších. Zbožnost totiž jest netoliko rozjímání a poznávání věcí božských, nýbrž ona má okoušeti věcí božských pomocí stupňované milosti, podle slov sv. Písma: Okoušejte a vizte, jak sladký jest Pán. Jak však je takový stav možný u člověka, který má duši ve stálých bojích a rozporech, ve chladnosti srdce v ledovém hněvu, v trpkých myšlenkách a slovech? Se zbožností mohla tato duše proměnit všechny trpkosti života v klidnou radost a spokojenost a zrovna sladkost. A nyní ve službě Bohu a bratřím, která by ji měla plnití svatou radostí, shledává jen hořkost a bolest. Nelze se diviti, jestliže Ježíš, tichého a pokorného srdce vždy více ponechává tuto duši její zvůli, když o takové roztrpčené duši lze říci, že ve svých zlých chvílích je krutá, nesnesitelná, šíří zlo a nespokojenost, protože je nespokojena nakonec sama se sebou, takže jest jen spravedlivým trestem ona duchovní vyprahlost, která činí nešťastným.

Čtvrtý nepřítel zbožnosti je *zvědavost*. Žádná vážná duše se tu nesmí oddávati sebeklamu, že zvědavost je pouhá maličkost, která nemůže působiti škod duchovnímu životu. Právě u leckterých duší, které chtějí býti zvány zbožnými a třebas i navenek se zbožnými jeví, je zvědavost v plném květu. A také ovšem dává své ovoce právě proto, že taková duše jde dobrovolně s tímto nepřítelem zbožnosti. To ovoce jest, že ve zbožnosti nedojdou nikam. Zbožnost volá člověka do nitra duše, aby tam tryskal pramen vody živé, vedoucí do věčného života. Jak se může sloučiti toto volání s duchem, jenž je zcela rozptýlen na venek, aby co nejvíce novinek poznal, aby mu nic neušlo, co se děje, aby jeho vždy hladová zvědavost byla vždy sycena. Taková duše není podobna pilné včelce, nýbrž je těkavý motýlek. Tělo je u modlitby,

ale duch jest na náměstí lidských záležitostí. Již pro-
rok Isaiáš prohlašuje: Hlas Hospodinův nebude sly-
šeti na náměstí. Slyšení hlasu Božího a užitek z to-
hoto hlasu Božího je vyhrazen duši usebrané v Bo-
hu a v tom, co lze u Boha nalézt nového a krásného.
Potlačuj tedy důsledně zvědavost, chceš-li býti člo-
věkem zbožné duše a zbožného života. Potlačuj ji
trpělivě a vytrvale; neboť k tomu je třeba značného
času, aby byla ukázněna ta vlastnost, která je v sa-
mých kořenech lidské bytosti. Ale bohatě bude od-
měněna taková námaha pravou, usebranou, hlubo-
kou, blaživou zbožností.

Poslední nepřítel zbožnosti je *chtivost pozemské
útěchy*, to jest útěchy, která jest jaksi ve smyslech,
citelná celému člověku. Tento nepřítel zbožnosti je
příbuzným se zvědavostí, neboť i zvědavost je chti-
vost. Je však mnohem skrytější nežli zvědavost, pro-
tože se často zahaluje pláštěm horlivosti a zbožnosti
samé. Avšak blízké pozorování jej pozná po chtivém
sobectví, které z něho dýše, sobectví totiž v tom
smyslu, že člověk nejen chce Pánu Bohu sloužiti a
projevovati mu svou lásku, nýbrž také sám se chce
při tom duševně míti dobře, blaze. Skoro tak, jak je
tomu při lidské lásce, která je nešťastná, nedostává-li
stálé důkazy opětování a necítí-li při lásce také bla-
ženost. A je to také určitý druh změkčilosti, za který
by se musil člověk duchovní rdíti.

Touha po útěchách pozemsky citelných, bez nichž
se člověku nechce setrůvati v duchovním snažení,
jest určité bezprávi vůči Pánu Bohu. Tu totiž duše
svým jednáním a svou touhou praví Bohu: Pane, ty
sám mi nedostačuješ, chci míti radost z tvorů, vedle
tvé lásky potřebuji sympatie tvorů, pozornost a uzná-
ní. Proto aspoň nyní mi to ponech, protože nyní toho
mé srdce potřebuje vedle tebe. — Jak odpovídá Bůh
duši, která hladově a jako nezbytnost hledá pozem-
ské útěchy? Božský Spasitel jen jako mimochodem
řekl to slovo, které jest Boží odpověď takové duši,
když pravil. Lékaři, uzdrav sám sebe. V tomto smys-
lu znamená to Boží slovo: Pomoz si tedy sám, já od-

cháším od tebe. Půjdu se svým štěstím k jiným duším, které snad mají více chyb než ty, a třebaš i větší chyby než ty, které však jsou pokornější než ty a vůči mně spravedlivější než ty, a proto připravenější pro mou lásku a pro mou útěchu božskou. Můžeš pak sebevíce lisovati olivy a hrozny pozemských útěch, nikdy nedosáhneš oleje, který by dal tvé duši nebeské pomazání, ani vína, které by tě opojilo láskou, jak jsem řekl u proroka Micheáše: „Calcabis olivam et non ungeris oleo, et mustum et non bibes vinum.

Vidíme tedy jasně, jak zdánlivě malé věci, přes které třebaš nejednou za den přejdeme bez povšimnutí, jako přes věci bezvýznamné, mají přece základní význam pro ono štěstí duše v životě ze zbožnosti a pro udržení ducha zbožnosti. Vidíme stejně jasně, jak osudná jest nevšímavost těchto přátel i nepřátel zbožnosti. Kolikrát věnujeme svůj zájem přátelům zbožnosti, tolikrát se k nám sklání Boží milost, aby svou láskou plnila naše srdce. Kolikrát klesneme do moci nepřátel zbožnosti, tolikrát se stává duše tvrdší, až se třeba stane, co napsal svatý Bonaventura: Když si duše navykne na tyto nepřátele zbožnosti, jaksi se s nimi spolčí, stává se stále tvrdší a vyprahlejší a nakonec nedovede vzbuditi v sobě zbožné myšlenky a city, i kdyby toho sebevíce chtěla, třebaš o význačných svátcích.

Ó milosti zbožnosti, toužím po tobě, Ale s jistou bázní. Ano, musím říci se svatým Bernardem: Musím se báti, když se na mne usmíváš, abych z toho nezješitněl, musím se báti, když přede mnou prcháš, abych nebyl toho příčinou, musím se báti, když se ke mně vrátíš, že snad tě náležitě nevyužiji. Avšak tato moje bázeň bude spojena s láskou, s láskou vroucí, která mi zabezpečí opravdovou a plodnou zbožnost. Neboť tak mi praví učitelé církevní a především učitel pravé zbožnosti, svatý František Saleský: Je-li láska mlékem duše, zbožnost jest jeho nejvýživnější částkou; je-li láska bylinou, je zbožnost jejím květem; je-li láska drahokam, zbožnost jest jeho leskem; je-li láska balzám, zbožnost jest jeho vůní.

Děkuji ti, můj Bože, že, ač nehodný jsem, přece směl jsem nejednou okusiti dojmy a dobrodiní zbožnosti. Co by ze mně bylo, kdybych se byl více vynasnažil dokonaleji přemáhati nepřátele zbožnosti a obklopiti a vyplniti duši svou jejími nejlepšími přáteli? K tomu nyní bude směřovati všechno mé snažení. A až s tvou pomocí dosáhnu milosti zbožnosti, nebudu považovati svou práci za skončenou. Budu a zůstanu přesvědčen, že musím bdíti, abych si zachoval ovoce zbožnosti, neboť tak vyschlá půda, jako srdce mé, není dosti příhodná půda pro ni. Budu si zbožnost žárlivě chrániti, budu si ji chrániti před každým jejím nepřítelem, aby nevyprchala její vůně, aby se její sladkost nesmísila s prvky pozemskými. Ó Panno Maria, k tobě budu denně volati: Nádobo vznešené zbožnosti, oroduj za mně. Amen.

**NIHIL OBSTAT. Censor ex officio: Dr. Fridericus Vašek.
IMPRIMATUR. Olomucii, die 1. Junii 1938. Dr. Joannes
Martinů, Vicarius generalis. Nr. 9168.**

Vytiskly Lidové závody tiskařské a nakladatelské v Olomouci.

Obsah

Růženec a činný život	5
Ut sit Deus omnia in omnibus	9
Hledati Boha	12
Radostný růženec na Srdci Páně	23
Christus Caput	27
Následovati Krista	31
Bolestný růženec na Srdci Páně	42
Miserere mei, Domine, quoniam in-	
firmus sum	46
Zkroušenost srdce	50
Slavný růženec na Srdci Páně	60
Tuus sum ergo	64
Odevzdati se Bohu	64
Růženec oporou rozjímavého života	79
Devotio	83
Přátelé a nepřátelé zbožnosti	87